

Euroopa Komisjon

Leader+ Magazine

TÄHELEPANU KESKMES

Leader+ programmi
juhtimine

ET
8 • 2007

Leader+ Magazine

3 Lühidalt ...

- Juhtimine

4 Leader+ tegevuses:

- Saksamaa. Energiast saab kogemus
- Iirimaa. Maapiirkonna ettevõtluse uuendamine
- Rootsi. Saltängslammis käivad looduskaitse ja kvaliteetne toit käsikäes!
- Luksemburg. PIR on piirkondlik töö noortega

8 Tähelepanu keskmes

- Leaderi juhtimine mõjutab Leader-programmi

12 Elukvaliteedi parandamine maapiirkondades

- Madalmaad. Tähelepanu keskmes Kromme Rijnis on maaelu kvaliteet
- Austria. Herztöne: Lammertali naiste võrgustik

18 Lisaväärtus kohalikele toodetele

- Ühendkuningriik. Hesket Newmarketi ühistu õlletehase arendamine
- Prantsusmaa. Piirkondlik oskusteabe raamat

24 Loodus- ja kultuurivarade tõhusaim kasutamine

- Rootsi. Projekt „Külstage Olofströmi“ on spetsiaalselt kohandatud uue tehnoloogia abil
- Kreeka. Avastades Záynthose looduse varjatud saladusi

31 Uue oskusteabe ja uute tehnoloogiate kasutamine

- Taani. Lairibaühendus Taani väikesaartele: ühenduse loomine
- Belgia. Piirkonna arengu jaoks kommuunidevahelise vahendi väljatöötamine

38 Koostöö maaelu arendamisel

- Portugal ja Hispaania. Takistusteta teed
- Itaalia, Hispaania, Prantsusmaa, Portugal ja Rootsi. Projekt „Euroopa palverännakute marsruudid Via Francigena ja Santiago de Compostela“

46 Naised ja noored Leader+ programmis

- Austria. Intervjuu Ursula Maringeri, Austria kohaliku tegevusrühma „Verein Südburgenland plus“ projektijuhiga
- Soome. Võim maapiirkondade noortele

53 Uued liikmesriigid

- PREPARE programmi osa maaeluvõrgustike tugevdamisel

56 Leader+ uudised

- Ühiskoosolek: Leader+ juhtkomitee ja Leader+ vaatluskeskuse korraldatud seminar 31. jaanuaril ja 1. veebruaril 2007 Brüsselis

Käesolev Euroopa Komisjoni väljaanne võimaldab avalikkusele ligipääsu ühenduse algatust Leader+ käsitlevale teabele. Meie eesmärk on edastada täpset ja ajakohastatud teavet. Kui meile teatatakse vigadest, püüame need parandada. Siiski ei vastuta komisjon käesolevas väljaandes sisalduva teabe eest kirjeldatud projektide finantsandmete osas ning eriti kulutuste abikõlblikkuse osas. Lugejad kasutagu kõnealust teavet omal vastutusel ja rakendagu vajalikke ettevaatusabinõusid.

Juhtimine

José Manuel Sousa Uva, Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi maaelu arengu programmide direktor

Juhtimine on mõiste, mida kasutatakse üha rohkem ja mis mõjutab kõikide Euroopa kodanike igapäeva elu mitmeid tahke. Juhtimise rolli on tõepoolest väga lihtne unustada või alahinnata, eriti maaelu arengu puhul, ja see on ka põhjus, miks käesolevas Leader+ Magazine'i väljaandes on see tähelepanu keskmes, lähtudes eelkõige professor Dietrich Fürsti vaatenurgast, kes on sel teemal sõna võtnud ka 2006. aasta novembris Tihanyis toimunud Leader+ üle-euroopalisel seminaril.

Üldjuhul me saame käsitada juhtimist kui poliitika haldamise ja selle üle teostatava järelevalve vahendit, mille siht on saavutada pikaajalise strateegia eesmärgid. Siis me võtame arvesse seda, kuidas kodanikud saavad oma arvamust avaldada ja kuidas tehakse otsuseid üldsusele huvi pakkuvates valdkondades. See on Euroopa Liidu rollis ning kõigis tema rakendatavates poliitikavaldkondades ja programmides selgelt keskse tähtsusega.

Tegelikult sätestas Euroopa Komisjon oma juhtimiskontseptsiooni Euroopa avalikku haldust käsitlevas 2001. aasta valges raamatus, milles Euroopa avaliku halduse mõiste viitab reeglitele, protsessidele ja käitumisele, mis mõjutavad Euroopa tasandil võimu teostamise viisi eelkõige avatuse, osalemise, aruandekohustuse, tõhususe ja sidususe osas. Need viis hea valitsemistava põhimõtet tugevdavad subsidiarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid.

Aastaiks 2007–2013 kavandatud maaelu arengu uue poliitika raames ja vastavalt partnerluse põhimõttele ⁽¹⁾ kaasavad liikmesriigid kõik asjaomased institutsionaalsed, majandus- ja sotsiaalpartnerid ning valitsusvälised organisatsioonid osa võtma programmitöö eri etappidest; maaelu arengu programmi elluviimiseks määratakse rakendusorganiteks kohalikud tegevusrühmad; ka Leader-telg ⁽²⁾ mängib olulist osa juhtimise, eriti kohaliku juhtimise parandamise horisontaalse prioriteedi alal.

Leader-meetodi toimimispõhimõtted on tegelikult juhtimispõhimõtted, sest nad annavad pigem juhtnööre selle kohta, KUIDAS tegutseda, kui nägemuse selle kohta, MIDA saavutada. Need põhimõtted vastavad täiel määral Euroopa

avaliku halduse mõistele ning neid saab hinnata järgmiste oluliste partnerite käitumise muutuste uurimise kaudu:

- toetusesaajad (projekti omanikud);
- territoriaalsed partnerid (kohalikud tegevusrühmad ja nendega seotud struktuurid, nt piirkondlikud võrgustikud);
- programmi rakendavad valitsusorganid (liikmesriikide riiklikud/piirkondlikud ametiasutused) ja nendega seotud vahestruktuurid, nt siseriiklikud võrgustikud.

Eelnimetatud partneritest on kõige olulisem kohalik tegevusrühm. Sel põhjusel peavad kohaliku tegevusrühma majandus- ja sotsiaalpartnerid olema otsuste tegemise tasandil võrdset esindatud, kuna just nemad töötavad välja ning viivad ellu kohaliku arengu strateegiaid.

Selleks et parandada juhtimist kohaliku omavalitsuse tasandil, tuleb sisse seada riiklikud ja piirkondlikud vahendid, mille tagatakse, et Euroopa maapiirkonnad ning seal elavad inimesed saavad kasutada arenguvõimalusi, mida pakuvad vastavad maaelu arengu programmid.

Nagu eespool märgitud, võib juhtimisega seoses Leader-meetodit kasutada isegi projekti tasandil, kus kohalikul tasandil võib arendada tugevaid sidemeid, et võimaldada vajalikku suhtlust projektiosaliste vahel; see ilmneb selgelt mitmest käesolevas väljaandes kirjeldatud projektist. Näiteks Soome noortel on kindel roll projekti haldamises koostöös piirkonna kohalike omavalitsustega, määrates kindlaks oma piirkonna tulevikuvajadused. Belgia näitel näeme, kuidas uue tehnoloogia abil saab juhtida regionaalarengut, nähes ette kogukondlike omavalitsuste ülese struktuuri, et tugevdada kohaliku tasandi juhtimise platvormi. Seda mõtet arendab edasi Itaalia, kes koostöös mitme rahvusvahelise partneriga demonstree-rib meile, kuidas juhtida keerukaid projekte asutustesiseste haldusmenetluste kaudu. Samuti võime näha, kuidas PREPARE programm toimus uutes liikmesriikides valitsuse partnerina, et tugevdada kodanikuühiskonna rolli maaelu arendamisel.

Laienenud Euroopa Liidu ja Leader-meetodi süvalaiendamise olukorras on selge, et maapiirkondadel on palju ülesandeid. Kuid asjakohaste juhtimise tasandite ja vormidega on meil suurepärane võimalus luua soodsad tingimused, mis tugevdavad Euroopa maapiirkondade majandust järgmisel programmiperioodil ning pärast seda.

⁽¹⁾ Vt määruse nr 1698/2005 artikkel 6.

⁽²⁾ Nõukogu 20. veebruari 2006. aasta otsusega (2006/144/EÜ) vastu võetud ühenduse maaelu arengu strateegiasuunised (programmiperiood 2007–2013).

Energiast saab kogemus

Ute Vieting, ettevõtte Entwicklungsgesellschaft Region Hesselberg mbH juhataja

Selle Baieri liidumaal Hesselbergis elluviidava projekti peamine eesmärk on näidata, kuidas saab energiat arukalt kasutades kaitsta keskkonda ja vähendada kulusid. Kohaliku tegevusrühma Altmühl-Wörnitz 32 elektrijaamas, mis on ära remonditud, võib tutvuda taastuvatest ja alternatiivsetest energiaallikatest, nagu tuul, päike ja biomass, saadava energia kasutamise ja energiasäästmise vanades majades.

Need elektrijaamad on väikesed rajatised, mille ehtasid eraisikud või kohalik omavalitsus, ning igaühe kohta on infotahvil graafiline selgitus. Külalastajad saavad soov korral teavet iga elektrijaama energiakarakteristikute kohta ja selle mõju kohta keskkonnale. Külalastajate huvi aitab äratada teave kohalike põllumajandustootjate kaupluste, juustutehaste ja muude lähedalasuvate vaatamisväärsuste kohta.

Elektrijaamad, piirkonna kontuurkaart, veebileht, sel eesmärgil koostatud teejuhik ja turustamine turismiühingute kaudu moodustavad „Hesselberger EnergieErlebnisWeg“ (Hesselbergi energiarada) viis olulist osa.

Mõtte algatajaks oli kohaliku tegevusrühma uute tehnoloogiate ja maapiirkondade energiatööstuse alane töörühm, kuid selle teostamine ebaõnnestus. Projekti sai hakata ellu viima alles siis, kui leiti sponsorid, kes nõustusid seda toetama. Kuigi Hesselbergi turismiühing soovis projekti juhtima, ei saanud ta ühinguna seda rahastada. Lahendus leiti siis, kui neli ettevõtet võtsid rahastamise enda kanda, ja seejärel aitas kohalik tegevusrühm esitada taotluse toetuse saamiseks Leader+ programmist. Pärast heakskiitvat otsust loodi projektirühm „EnergieErlebnisWeg“ (energiarada) ning koos asjaspepuutuvate võtmesalistega – turismiühingu, eraisikute, Hesselbergi piirkonna arendusettevõtte, graafikadisaineri, planeeringu koostajate ja elektrijaamade omanikega – sai töö alata.

Projekti maksumus hõlmab kavandamist ja korraldamist, siltide ja infotahvlite kujundamist, projektimaterjali-

de trükkimist ja koostamist, energiajuhiste sertifitseerimist ning edendamise- ja turustamismeetmeid. Projekti rahastati ligi 50% ulatuses Leader+ rahaga. Üks oluline õpetlik kogemus on juba saadud: erasektori vabatahtliku panuse ja rahalise toetusega ning Hesselbergi turismiühingu (www.hesselberg.de) abivalmidusega ei oleks projekti elluviimine võimalik olnud.

Liikmesriik: Saksamaa
Piirkond, ala: Baieri liidumaa
Kohaliku tegevusrühma nimetus: Altmühl-Wörnitz
Rahvaarv: 76 000
Pindala: 739 km²

Projekti kogumaksumus: 66 600 eurot
EL: 33 300 eurot
Muud riiklikud vahendid: 2900 eurot
Erakapital: 30 400 eurot
Projekti kehtivusaeg: 2004-2005

Kontaktisik: Ute Vieting
E-post: info@region-hesselberg.de
Veebilehed: www.region-hesselberg.de,
www.energieerlebnisweg.de

Fotod: kohalik tegevusrühm Altmühl-Wörnitz

Maapiirkonna ettevõtluse uuendamine

Inishowen Rural Development Ltd (edaspidi „IRDLD“) asub Kirde-Donegalis Iirimaa kõige põhjapoolsemal poolsaarel, mida kolmest küljest ümbritseb vesi; poolsaare lõunapoolses osas jookseb maapiir Põhja-Iirimaa.

Projekti algataja Ann McGonigle tegeleb Glendowen Craft Studios käsitsi valmistatavate tviidrõivaste disainimisega ja õmblemisega, kasutades selleks oma perekonnas põlvkondade edasi antud traditsioonilisi meetodeid. Tema käsitöömeisterlikkus on stiili, kvaliteedi, disaini ja omapära poolest unikaalse väärtusega. Tviidi ostetakse kohalikest ettevõtetest ning kohalikust lõngast heegeldistega viimast lihvi andes lisatakse tviidrõivastele väärtust.

Varem tehti seda tööd osalise tööajaga ning projekti algataja maja taga asuvas töökojas, valmis tviidrõivaid müüdi sügisel ja talvel käsitöölaadadel. Äri otsustati laiendada ja ehitada väljapanekuruumiga töökoda, et oleks piisavalt ruumi töötamiseks ning saaks valmistada rohkem rõivaid. Anne McGonigle tegutseb hetkel füüsilisest isikust ettevõtjana, kuid äri laienemise korral kavatseb ta palgata vähemalt ühe osalise tööajaga kohaliku töötaja.

See projekt võimaldab ainulaadsetel käsitöötoodetel turule pääseda ning on aidanud tagada Donegali traditsioonilise kudumisõukuse püsijäämise, mis seisneb kangaga ja lõnga kasutamises kvaliteetsete moekate tviidrõivaste disainimisel ja tootmisel.

IRDLD püüab praegu saada Inishowenile Iirimaa teise Greenboxi (integreeritud ökoturismi sihtkoha) tiitlit, arendades seeläbi ökoturismi, mis tõstab poolsaare üldist mainet. Leader+ programmist saadi kapitalitoetust uute tööruumide ehitamiseks ja nende seadmetega varustamiseks. Projekt täidab Leader+ programmi eesmärke seeläbi, et andis Donegali toodetele lisaväärtuse ning tööruumid parandavad töötajate elukvaliteeti ja mitmekesistavad kodus töötavate inimeste, nt talupidajate naiste elu.

Liikmesriik:
Iirimaa
Piirkond, ala:
Lääne-Iirimaa,
Donegal
Kohaliku tegevusrühma nimetus:
Inishowen Rural Development Ltd
Rahvaarv:
32 000
Pindala:
890 km²

Projekti kogumaksumus: 88 028 eurot
EL: 28 609 eurot
Muud riiklikud vahendid: 15 405 eurot
Erakapital: 44 014 eurot
Projekti kehtivusaeg: 2005-2006

Kontaktisik: Andrew Ward
E-post: irdl@iol.ie
Veebileht: www.inishowen.ie

Fotod: Iiri riikliku koostöövõrgu üksus

Saltängslammis käivad looduskaitse ja kvaliteetne toit käsikäes!

Rootsi lääneranniku omapärase maastiku säilitamine nõuab maa- ja loomapidamist, et hoida sealsete sool- dunud lodude väärtuslikke omadusi. Maastiku muutumine ei ole probleem ainult paljudele turistidele ja külastajatele. Maastik on piirkonnas elavate ja töötavate inimeste jaoks ka sissetuleku allikas ning seetõttu tahavad nemadki mitmesugustel põhjustel säilitada seda omapärast rannikumaastikku. Lammaste karjatamine on sellel maastikul peamine ja traditsiooniline tegevus ning sooldunud lodudel

karjatatud lammaste lihal on iseloomulik maitse, mis tuleneb sooldunud lodude rohu ja taimede söömisest.

Selles Leader+ projektis „Saltängslamm- att möta marknaden med kvalitet” (sooldunud lodu maitseline lambaliha kvaliteetlihana turule) vaatles Hallsviksi lambapidajate ühing liialt kinnikasvava rannaääre probleemi, tulles turule uue tootega: sooldunud lodu maitseline lambaliha. Göteborgi lõunapoolsesse arhipelaagi kuuluv Styrso saarel käivitas ühing koostöös kohaliku omavalitsusega protsessi, mille eesmärk on otsida koostöövise lammaste arvu suurendamiseks piirkonnas. Projekti üks eesmärk on uurida kohaliku tapamaja ehitamise võimalusi. Turul tegutsemiseks valmistumiseks on vaja turunduskava ja tugevat tootemarki. Seetõttu tuleb välja töötada turu-uuring ja -strateegia, mis on suunatud toidu- ja toitlustamissektorile.

Lambalihaprojekt soodustab ka uute ettevõtete loomist kõnealuses piirkonnas, nagu käsitööettevõtted, kus kasutatakse nahka, karusnahka ja villa, ning lihatööstusettevõtted. Kohalik tegevusrühm Carpe Mare kasutas Lea-

der+ programmi raames saadud raha projektijuhi palkamiseks ja võttis endale kogu vastutuse kohaliku lambakasvatuse eest arhipelaagis, et luua uusi ettevõtteid, soodustada säästvat maastikukorraldust ning pakkuda head grill-liha!

Liikmesriik: Rootsi

Piirkond: Västra Götaland

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Carpe Mare

Rahvaarv: 37 000

Pindala: andmed puuduvad (*)

Projekti kogumaksumus: 93 866 eurot

EL: 18 948 eurot

Muud riiklikud vahendid: 28 424 eurot

Erakapital: 46 494 eurot

Projekti kehtivusaeg: 3/2005–12/2006

Kontaktisik: Marianne Gustafsson

E-post: saltangslamm@telia.com

(*) Koosneb kitsast rannikuribast ja paljudest väikesaartest.

Fotod: Rootsi riikliku koostöövõrgu üksus

PIR on piirkondlik töö noortega

PIR (Point d'Information Régional) on Põhja-Luksemburgis elluviidav katseprojekt. See algas 2005. aastal ning oli suunatud noorsootöö populariseerimisele mitmesuguste massiteabe- ja suhtekorraldusvahendite kaudu. Selle tegevuse hulka kuulusid piirkonnas ülesriputatud plakatid, reklaamlõigud kinodes, Internetisitlus ja isegi telesaade!

Ajavahemikul 2005-2006 toetati mitut noorsoole suunatud meediaprojekti ja õpikoda (kino, muusika ja fotograafia teemadel). Näiteks 2005.

aastal valmis kuue kuuga dokumentaalfilm piirkonna noorte tuletõrjajate tööst. 2006. aastal valmis aga piirkonna noortel Euroopa vabatahtliku teenistuse abiga esimene piirkondlik igakuine telesaade „T9TV“.

Piirkonna teavitamise vallas loodi 2005. aastal koostöös siseriiklike partneritega uus riiklik tööpörs, mis oli väga edukas. Lisaks sellele loodi piirkondlik noorte infokeskus, mille eesmärk on nõustada noori eri küsimustes. 2006. aasta lõpuks loodi kaks uut piirkondlikku teenistust. Ühte neist nimetatakse lapsehoidmise platvormiks, mille eesmärk on koolitada lapsehoidjaid ja leida neile piirkonnas tööd. Teise platvormi nimeks on „Tee sina ka“. See on suundumusi määrav noortevõrgustik, millel on ainulaadne võime siduda ja toetada kõnealuse piirkonna ühiste huvidega noori. Lisaks saavad piirkonna ühendused kasutada seda projekti oma piirkondlike teenistuste edendamiseks.

Lisaks Leader+ programmist saadud rahale katab 40% projekti maksumusest põllumajanduse, viinamarjakasvatuse ja maaelu arengu ministerium, sama suur summa tuleb erasektorist Jugendtreff asbl-ilt. Projekti suur eelis on, et kogu selle ideed saab mujal probleemideta integreerida. Nii saavad noortega seotud muud piirkondlikud sotsiaalteenistused kasutada katseprojekti tulemusi ja selle rakendamise kogemusi.

Liikmesriik: Luksemburg

Piirkond, ala: Põhja-Luksemburg, Clervaux-Vianden

Kohaliku tegevusrühma nimetus:

LAG Clervaux-Vianden

Rahvaarv: 17 000

Pindala: 440 km²

Projekti kogumaksumus: 106 195 eurot

EL: 21 239 eurot

Muud riiklikud vahendid: 42 478 eurot

Erakapital: 42 478 eurot

Projekti kehtivusaeg: 2005-2006

Kontaktisik: Dif Differding

E-post: info@t9t.lu

Veebilehed: www.t9t.lu, www.cv.leader.lu

Fotod: Luksemburgi riikliku koostöövõrgu üksus

Piirkondlik juhtimine mõjutab Leader-programmi

Professor Dietrich Fürst, ⁽¹⁾ Hannover, Saksamaa

Piirkondliku juhtimise vaatluse alla võtmine

Põllumajandusministrite nõukogu võttis Euroopa Liidu maaelu arengu strateegilised suunised vastu 20. veebruaril 2006. aastal, s.o viis kuud pärast uuest Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavaid maaelu arengu toetusi käsitleva nõukogu määruse vastuvõtmist. Lisaks koostas Euroopa Komisjon 2001. aastal laiemale üldsusele mõeldud Euroopa avalikku haldust käsitleva valge raamatu, ⁽²⁾ mis sisaldab soovitusi selle kohta, kuidas tegevdada demokraatiat Euroopas ja suurendada institutsioonide legitiimsust. Sellekohaselt peavad Leader-programmid olema piirkonnapõhised, korraldatud altpoolt tuleneval initsiatiivil, põhinema kohalikul/piirkondlikul avaliku ja erasektori vahelisel partnerlusel ning olema kavandatud integreeritud, mitut valdkonda hõlmava lähenemisviisi alusel. Need on piirkondliku juhtimise tõelised osad. Piirkondlik juhtimine viitab iseseisva piirkondliku juhtimise ja koostöö uutele viisidele, mida iseloomustavad:

- piirkondliku tasandi osaliste soov lahendada ühiseid probleeme või saavutada ühiseid eesmärke;
- võrgustikud, mis võimaldavad eri osaliste (poliitiliste, majanduslike ning eri ühingute) koostööd;
- horisontaalsed koostöö tegemise viisid, mille aluseks on argumenteerimine ja läbirääkimised;
- kokkulepitud reeglite ja tavade kogu;
- kuid mis on seotud võrgustiku iseseisvust piiravate kehivate institutsiooniliste raamistikega (*mitmetasandiline juhtimine*).

Piirkondlik juhtimine nõuab minimaalset institutsionaliseerumist (eeskirju), mis käsitlevad liikmete värbamist, väljaastumise võimalust, otsuste tegemist, nõuetelevastavust jne, ning organisatsioonilist üksust, kes täidab igapäevaseid haldusülesandeid.

Üleüldiselt tunnustatud määratlus meil siiski veel puudub (vt Kooiman 1999, Blumenthal 2005). Arutelu käib pigem piirkonna ees seisvate uute väljakutsete üle, millega olemasolevad institutsioonid piisavalt ei tegele. Uued nõuded hõlmavad kasvavat sõltuvust avaliku ja erasektori osaliste vahelisest koostööst ja kasvavat vajadust selle järele (avaliku sektori ja erasektori partnerlused, jätkusuutliku arengu kavad), suurenevaid püüdlusi jagada n-ö volitava riigi staatust jne. Lihtsaim viis nende vajaduste rahuldamiseks on luua võrgustikusarnaseid koostööviise. Institutsionaliseeritumate koostöövormidega kaasneksid märkimisväärsed läbirääkimiste kulud (nii poliitilised kui ka korralduslikud) eelkõige seetõttu, et kõnealused koostöövormid kärbiksid olemasolevate asjaomaste organisatsioonide iseseisvust.

Teoreetiliselt ei ole piirkondlik juhtimine uus mõiste ning selle aluseks võib võtta olemasolevad teooriad, mis käsitlevad linnade valitsemiskorda, neokorporatismi, võrgustikke, klubisid või isegi majandusklastreid. Uueks küljeks on vastav paradigma muutus piirkondliku autonoomia suunas, nõrkade sidemete tugevdamise, sektoritevahelise koostöö jms suunas. Erineva tegutsemisloogikaga osalised teevad koostööd: **poliitilised osalised** on seotud *territooriumiga* – nad vastavad territoriaalsele võimule ja oma valimisringkonnale. **Majandusosalised** on *funktsionaalselt* orienteeritud turgudele ja tulususele, samal ajal kui **vabatahtlikes organisatsioonides** on ühendatud funktsionaalne ja territoriaalne orientatsioon, mis on suunatud kollektiivülesannete täitmisele (*funktsionaalne lähenemine*), kuid mis sõltub *territooriumipõhisest* liikmesusest ja isiklikest kontaktidest. Seetõttu toimib piirkondlik juhtimine olemasolevate institutsioonide vahel ega ole olemasolevaid valitsemisviise asendav, vaid täiendav vahend. Piirkondlik juhtimine on seotud reeglitega, kuid nende reeglite aluseks on sotsiaalsed normid (kultuur, traditsioonid), kokkulepped ja/või tavad.

Piirkondlikku juhtimist nimetatakse *horisontaalseks koostoimeks* näitamaks, et koostoime peamine moodus on läbirääkimised võrdsete partnerite (mitte tingimata võrdset võimu omavate osaliste) vahel ning et hierarhilised juhtimisviisid formaalselt puuduvad, isegi kui organisatsioonidesse kuuluvad sõltuvad võrgustikuvälisest otustusmehhanismidest (*mitmetasandiline juhtimine*).

⁽¹⁾ Professor Dr. rer.pol. Dietrich Fürst, diplomeeritud majandusteadlane, omandas majandushariduse (Kiel, Köln) 1940. aastal, 1968. aastal kaitses doktoritöö, 1974. aastal sai dotsendiks, 1974.–1981. aastani töötas professorina Konstanzis, 1981.–2003. aastani töötas professorina Hannoveris (ruumiline planeerimine), 2003. aasta lõpus jäi pensionile. Peamised uurimisteemad: ruumiline planeerimine, planeerimisorganisatsioonid, piirkondlik juhtimine, piirkondlik haldamine, planeerimisteooria, ruumiloome.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/governance/white_paper/index_en.htm.

Professor Dietrich Fürst

Piirkondliku juhtimise kaks põhimõistet on *funktsionaalne* koostoime ja *territoriaalne* koostoime. Koostoime on funktsionaalne, kui see keskendub probleemile või ülesandele – ruum on vähem tähtis. Koostoimet nimetatakse *territoriaalseks*, kui territoorium on ühisnimetaja koostöö korraldamisel, s.t et ühistegevuse määravad territoriaalsed piirid, samastumine asukohaga, piirkondlik solidaarsus, piirkonna kollektiivsed hüved. Piirkondlik juhtimine algab tavaliselt **funktsionaalsel alusel**, sest sellise koostöö läbirääkimiskulud on madalamad kui territooriumiga seotud koostöö puhul. **Territoriaalne koostoime** nõuab osaliste representatiivset valimit (see peab hõlmama kõiki piirkonnas olulisi probleeme), mis toob kaasa suure hulga eri huvidega osalejate kaasamise, mis suurendab konflikte ja teravdab neid (huvide, väärtuste ja vaadete konfliktid). Lisaks sellele mõjutab **territoriaalset** juhtimist tugevalt kohalik ja piirkondlik poliitika (piirkondlik juhtimine konkureerib territoriaalsel tasandil poliitikat kujundavate asutustega). See kombinatsioon üldjuhul põhjustab õigusaktide rangemalt juriidilist sõnastust, mis jällegi mõjutab kehtivat organisatsioonilist struktuuri (vt allpool).

Juhtimine versus valitsemine

Üldiselt viitab *valitsemise* mõiste organisatsioonilisele struktuurile, samal ajal kui *juhtimine* tähendab organisatsioonilisi protsesse. Praktikas on selline jaotus laialivalguv kolmel põhjusel. Esiteks on kaks kõnealust mõistet läbi põimunud. Viimastel aastakümnetel muutus valitsemine leebemaks ja paindlikumaks hierarhia piiramise ning võrgustikesarnaste koostoimeviiside (mitteametlikud haldusmeetmed jne) soodustamise kaudu. Teiseks on need osali-

sed, kes kujundavad poliitilisi protsesse ümber *valitsemiseks ilma valitsuseta* (Rhodes 1997), alati rohkem vastastiku seotud – lõppude lõpuks me elame võrgustikühiskonnas. Kolmandaks on isegi vahepealsed valitsemisvahendid teataval määral struktureeritud. Seetõttu kasutatakse kirjanduses juhtimise mõistet nii laiemas kui ka kitsamas tähenduses: laiemas tähenduses on see poliitilis-administratiivse juhtimistegevuse kogum; valitsemine viitab sel juhul ainult juhtimise institutsionaliseeritud osale. Kitsamas tähenduses peetakse piirkondlikku juhtimist täiendavaks mõisteks juba olemasolevatele valitsemisstruktuuridele. Teine mõiste on oma probleemi ülesehituse poolest selgem ja täpsem:

- see viitab asjaolule, et peaaegu kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide piirkonnad on üksnes nõrgalt institutsionaliseeritud (kohaliku omavalitsuse ja riigivalitsuse vahepealse tasandina), kuid nende tähtsus aina suureneb eelkõige Euroopa struktuurifondide tõttu, mis on suunanud institutsionaliseeritud piirkondlikule tasandile;
- see hõlmab vahepealseid kohalike ja piirkondlike asutuste vahelise koostöö viise;
- see toimib võrgustikulaadsel koostegutsemisel, mille aluseks on vabatahtlik koostöö ilma mõjutusvahenditega ja *a priori* kindlaksmääramata juhatus. Juhatus on siiski hädavajalik piisava sotsiaalse kapitali puudumise korral ning see areneb võrgustikusisese koostöö käigus, kuid seda võib tellida ka võrgustikuväliselt vahendajalt;
- sisemiselt suurendab see lähenemisviisi osaliste rühma strateegilist võimekust; väliselt võimaldab rühmal võtta ennetav hoiak oma institutsionaalse keskkonna suhtes.

Piirkondlik juhtimine on huvide, teemade ja lahenduste suhtes valiv. Kes saab võrgustike liikmeks, mis küsimusi käsitletakse (üldiselt on juhtimise teema konfliktirohkete teemade puhul kahjulik), millised lahendused on lubatud?

Piirkondliku juhtimise haprus ilmneb kolmel tasandil: see on seotud võrgustikuvälise institutsionaalse struktuuriga ja selle võivad „hõivata“ *territoriaalsed* osalised – s.o poliitikud ja haldusorganid, kes vajavad suuremat kontrolli selle juhtimisviisi üle, mis ohustab nende autonoomiat. Lisaks saavad olemasolevad organisatsioonid mitteametliku vetoõiguse tõttu mõjutada juhtimise tulemusi (mitmetasandiline juhtimine). Teiseks sõltub juhtimine sisemistest ressursidest (vastutulelikest (vabatahtlik tegevus) või finantsilistest) ja võib muutuda ebastabiilseks valimistest või muudest sündmustest tingitud liikmete vahetumise tõttu. Kolmandaks nõuab juhtimisalaste kokkulepete haldamine pädevat juhtkonda, kes on võimeline tasakaalustama ülesannete tõhusat täitmist rühma sidususe ning üksikliikme jaoks positiivse kulude ja tulude suhtega. Pahatihti on juhtimisalased kokkulepped kallutatud suuremale tõhususele, pööramata tähelepanu rühma sidususele või tugevamale rühmatundele ülesannete tõhusa täitmise arvel.

See, kui tugev on juhtimise institutsionaliseerimise suundumus, sõltub suurel määral vastavast poliitilisest kultuurist. Saksamaal on institutsionaliseerimise surve tõenäoliselt suurem kui Inglismaal. Saksamaa arendas välja õigusliku poliitilise kultuuri (usaldamatuse kultuuri), samal ajal kui Inglismaa poliitiline kultuur põhineb rohkem läbirääkimistel ja poliitilistel kokkulepetel. Viimane tundub olevat sobivam võrgustikulaadsete struktuuridega tegelemiseks.

1. Piirkondliku juhtimise toimimisviisid

Võrgustikud tähendavad isiklike kontakte, mis rajanevad vabatahtlikule koostööle, jättes liikmetele õiguse teha valikuid mis tahes ajal. See toob kaasa selle, et iga liige teeb võrgustikus koostööd nii kaua, kui tema isiklik tulude ja kulude suhe on positiivne. Võimu kasutus on piiratud, muidu võiks see nihutada kulude koorma vähemuste õlgadele. Võimukatel osalistel on siiski kaudne vetoõigus. Kui võrgustik satub nende huvidega vastuollu, siis takistavad nad otsuse tegemist või lahkuvad võrgustikust. See tähendab võrgustikulaadset juhtimisstruktuuri, mis:

- (vähemalt alguses) tekitab nn üksmeelsuse reeglite kaudu sisemise surve sidususe järele suure kaldega kõige vähem ühise nimetaja poole;
- sobib kõige rohkem probleemide lahendamiseks, kuid on vähetõhus konfliktide lahendamisel;
- kaldub eelistama projektipõhist koostööd kogu piirkonda hõlmavale tegevusele ja kahepoolseid suhteid mitmepoolsetele suhetele.

Seega ei ole piirkondlik juhtimine imerohi parema tuleviku tagamisel. See võib tuua kaasa ettenägematu kõrvalmõjusid. Näiteks võib sidususe tagamiseks rakendatav surve olla

kahjulik uuendustele, sest sel juhul määravad nõrgemad liikmed koostöö kiiruse ja tiheduse. Teisel juhul võib juhtimine kaasa tuua kollektiivse vastutusvõimetuse, kus iga liige peidab oma vastutust rühmategevuse taha jne.

Kuid olukorda mõjutab ka suur sõltuvus seonduvatest struktuuridest: seega avaldab mõju ümbritsev institutsionaalne struktuur, mis võib hõivata juhtimisalaseid kokkuleppeid või mõjutada tulemust rahaliste stiimulite kaudu (nt ELi struktuurifondid), osaliste hoiakute üldiste paradigmaatiliste muutuste kaudu (nt hirm piirkondliku konkurentsi ees), *volitava riigi* kontseptsioonide kaudu jne.

2. Miks võivad piirkondlikud juhtimisalased kokkulepped Leader-programmis edukaks osutada

Tänu mitmele läbiviidud programmi hindamisele on meil asjakohased teadmised sellest, kuidas toimib piirkondlik juhtimine praktikas Leader-programmi raames. Leader on õppevahend, mille puhul kohalikud tegevusrühmad ja Leader+ võrgustikud tugevdavad õppeprotsessi inimeste koolitamise ning kogemuste vahetamise kaudu.

Lisaks menetlusnõuetele piirkondliku juhtimise tõhusaks korraldamiseks (vt Benz/Fürst 2003, Moseley 2003) tuleb tähelepanu pöörata järgmistele aspektidele:

- 1) Kas peaks kasutama valdavalt *funktsionaalseid* juhtimisviise? Teoreetilise arutelu käigus jõuti järeldusele, et piirkondlikku juhtimist võib ette kujutada üksnes funktsionaalsena. Muul juhul konkureeriks see teravalt olemasolevate poliitilisi otsuseid tegevate asutustega, mis on üldjuhul territooriumipõhised. Kuid Leaderis eelistatakse siiski territooriumipõhist lähenemisviisi. See eeldab liikmete värbamist esindusliku valimi alusel. Selle tagajärjel suurenenud läbirääkimiskulusid võib korvata „piirkonna jõust“ tulenevate sotsiaal-emotsionaalsete sidemete ärakasutamise. Kui Leader-rühmad võtavad endale vastutuse oma piirkonna eest, võib piirkonna siduv jõud kasvada.
- 2) Kas juhtimisalaste kokkulepete tulemusel peaks vastu võtma *siduvaid* otsuseid? Üldiselt seda eitatakse, sest see nõuaks formaalsemaid institutsioone ja paremat seadustamist ning põhjustaks konflikte kohalike omavalitsustega. Juhtimisvõrgustikud võivad siiski mobiliseerida kvalifitseeritud töötajaid, kui neid peetakse oluliseks, mis eeldab, et nad on võimelised lahendama probleeme ja seega ette valmistama hiljem rakendatavaid otsuseid. Probleemi lahendab see, kui kaasatud osalised võtaksid endale kohustusi.
- 3) Kas *tulemustepõhine* seadustamine on piisav või vajab see lisaks panusepõhist seadustamist? Lääne demokraatiad põhinevad panusepõhisel seadustamisel (otse valitud esindajad), samal ajal kui võrgustikud seadustavad end tulemuste põhjal. Kuid isegi tulemustepõhise seadustamise puhul säilib vajadus siduda võrgustike tehtud otsused rakendusasutustega (mitmetasandiline juhtimine).

- 4) Kuidas kindlustada seda, et eri küsimusi (majanduslike, ökoloogilisi, sotsiaalseid) käsitletakse võrdset? Üldiselt omistatakse majandusküsimustele suurimat tähtsust, sest nende mõju piirkonna arengule ja heaolule on kõige suurem ning need on tihedalt seotud sotsiaalküsimustega (töökohad). Vastupidi sellele peetakse ökoloogilisi küsimusi pigem vähem olulisteks. Üks eba-võrdse käsitluse vältimise meetod oleks võtta kasutusele *kontrollvahendid* või kehtestada *paindlik otsuste tegemise* mudel (nt keskkonnaseisundi, ruumi, sotsiaalsete olude hindamise toimingud). Teiseks vahendiks oleks värvata „õiged“ inimesed, kes on piisavalt laia silmaringiga ja koostööaltid, et jõuda „õiglaste“ lahendusteni. Praktikast ilmnenud, et lähenemisviisid tuginevad suuresti kaasatud osaliste enesekontrollile, enesedistsipliinile ja enesehinnangule.
- 5) Kuidas sobitub sektoritevaheline piirkondlik lähenemine (Leader) vertikaalselt ja sektoritepõhiselt jaotatud bürokratlikku struktuuri? Sektoritevahelist integratsiooni saab kõige paremini saavutada projektipõhiselt. Sellised lähenemisviisid on aga piiratud, kui projekti prioriteedid ei ole lisatud piirkonna programmidesse ja kui piirkondlikku koostööd takistavad sektoraalsed hierarhiad. Seetõttu eeldab Leader-programm, et püüeldakse sektoritevahelise koostöö saavutamise poole riiklikul tasandil.
- 6) Kas Leader-rühmad on vastuolus kohalike omavalitsuste vajadusega autonoomia järele? Selline vastuolu tuleb juba kõnealuse vahendi olemusest, kuid Leader-meetod võimaldab lahendada probleemi kohalikke omavalitsusi juhtimiselastesse kokkulepetesse kaasates. Leaderi territoriaalne lähenemisviis võib siiski muuta kokkulepped „omavalitsustekeskseteks“ eelkõige siis, kui majandussektori ja kodanikuühiskonna esindajad ei oma nii kindlaid seisukohti.
- 7) Kas Leader-rühmad kujutavad endast nn hea ilma kokkuleppeid, mis lagunevad kohe, kui rahavoog peatub? See puudutab paljusid piirkondliku juhtimise alaseid kokkuleppeid, kuid Leader on pikaajaline programm, mis on suunatud süvalaiendamisele, ning võimaldab rühmadel kogeda, et edukad projektid äratavad rohkem huvi ja et kaasatud osaliste vaheline koostöö muutub üha tihedamaks (sotsiaalse kapitali vorm) ehk edu külvab edu ja järgijaid.
- 8) Kas Leader-rühmad vajavad suuremat institutsionaliseerumist? Ilmselt jah, sest suureneva osalejate arvu tõttu nõuavad läbipaistvus, aruandekohustus ja ametlik esindatus rohkem tähelepanu.

Kokkuvõttes on piirkondlik juhtimine eelkõige osaliste koostöö parandamise protsess killustunud ja osadeks jaotatud institutsionaalses raamistikus. Lisaks võib seda mõista kui *jätkusuutliku arengu kontseptsiooni*, kuna jätkusuutliku arengu aluseks on eri osaliste teadusharude- ja sektoritevaheline koostöö, mis väljub igapäevaste standardtoimingute raamidest.

Põhiliselt on see siiski *õppimisvahend*, mis on suunatud kollektiivõppele eesmärgiga muuta hiljem olemasolevat institutsionaalset raamistikku, et lahendada tõhusamalt piirkondliku arengu küsimusi.

Allikad:

- Benz, Arthur, Fürst, Dietrich, Kilper, Heiderose, ja Rehfeld, Dieter: *Regionalisation. Theory, practice and prospects in Germany*, Stockholm: SIR 2000.
- Benz, Arthur, ja Fürst, Dietrich: Region – „Regional Governance“ – Regionalentwicklung, in: Bernd Adamaschek, Marga Pröhl, eds., *Regionen erfolgreich steuern*, Gütersloh: Bertelsmann 2003, 11–66.
- Blumenthal, Julia v.: Governance – eine kritische Zwischenbilanz, in: *Zeitschrift für Politikwissenschaft* 15(2005), 1149–80.
- Cameron, Greta / Danson, Mike: The European partnership model and the changing role of Regional Development Agencies: A regional development and organisation perspective, in: Mike Danson / Henrik Halkier / Greta Cameron, eds., *Governance, institutional change and regional development*, Aldershot et al.: Ashgate 2000, 11–36.
- Fürst, Dietrich: Metropolitan governance in Germany, in: H. Heinelt, D. Kübler, eds., *Metropolitan governance. Capacity, democracy and the dynamics of place*, Milton Park/Abingdon: Routledge (England) 2005, 151–68.
- Fürst, Dietrich: The role of experimental regionalism in rescaling the German state, in: *European Planning Studies* 14(2006), 923–38.
- Keating, Michael, 1997: The Political Economy of Regionalism, in: M. Keating, ed: *The Political Economy of Regionalism*, London: Frank Cass, 17–40.
- Kooiman, Jan: Social-political governance. Overview, reflections and design, in: *Public Management Review* 1(1999), 67–92.
- Moseley, Malcolm J., ed.: *Local partnerships for rural development: The European experiences*, Wallingford 2003.
- Pierre, Jon, ed: 2000: *Debating Governance. Authority, Steering, and Democracy*, Oxford: Oxford University Press.
- Rhodes, Roderick A. W.: *Understanding governance*, Buckingham 1997.

ELUKVALITEEDI PARANDAMINE MAAPIIRKONDADES

- **Madalmaad.**
Tähelepanu keskmes Kromme Rijnis on maaelu kvaliteet

- **Austria.**
Herztöne: Lammertali naiste võrgustik

MADALMAAD

Tähelepanu keskmes Kromme Rijnis on maaelu kvaliteet

Altpoolt tuleneval initsiatiivil koostatud külade arengukavad annavad külaelanikele sõnaõiguse nende piirkonna tuleviku üle otsustamisel ja tagavad neile hea elukvaliteedi.

Sissejuhatus

Piirkonna nimi tuleneb seda läbivast jõest, mille nimi on Kromme Rijn. Põhjas piirneb see Utrechtse Heuvelrugi rahvuspargiga. Ajalooliselt on see olnud ning on ka praegu rohumaadega ja traditsiooniliste küladega puuviljakasvatuspriirkond, mida iseloomustavad väikesed ettevõtted, mitu vooluveekogu, mõned tuuleveskid ja maamõisad. Maamõisad, millest paljudes veel püsivalt elatakse, asuvad piirkonna kõrgemates osades, samal ajal kui piirkonna madalamad jõelähedased alad on ette nähtud põllumajanduslikuks kasutamiseks.

Alates 2002. aastast on piirkonnas rakendatud ligi 20 Leader+ toetustest osaliselt rahastatud projekti, mis hõlmasid kogukondlikku tegevust ning kaasasid koole, kohalikke omavalitsusi ja ettevõtjaid. Juba need projektid suurendasid külastajate ligipääsu piirkonna rikkale kultuurile ja maastikule. Kohalik tegevusrühm Kromme Rijn tegeleb eelkõige projektidega, mis aitavad kaasa elukvaliteedi paranemisele ja piirkonna omapära rõhutamisele. Lisaks tegeleb kõnealune tegevusrühm avaliku ja erasektori vahelise piirkondliku koostöö ja võrgustike arendamisega.

Pidades silmas piirkondlikku vastutust

Kromme Rijn jõe ääres Utrechtis provintsis oleva maapiirkonna lähedal asub suur ja laienev linnapiirkond. Kuna see tekitab küsimusi tuleviku kohta, ei ole piirkonna kolm olulisemat kohalikku omavalitsust siiani üksteisega eriti palju suhelnud.

2005. aastal algatas Leader+ kohalik tegevusrühm provintsi toel protsessi, et viia kokku kohalikud omavalitsused, ettevõtjad ja ühiskondlikud organisatsioonid. Seeläbi soovis kohalik tegevusrühm mõjutada kõiki nende projektide põhjal võetavaid meetmeid ning kiirendada rahalise toetuse saamisega seotud toiminguid. Selle tulemuseks oli projekt „Tähelepanu keskmes on Kromme Rijn“, mida algusest viidi ellu Leader+ rahaga. Kõnealusel projektil oli neli eesmärki ja alaprojekti (vaata allpool).

Projekti „Tähelepanu keskmes“ ning samal ajal väljatöötatavat avaliku ja erasektori vahelise piirkondliku koostöö strateegiat toetas maaeluvõrgustik Netwerk Plattelandsontwikkeling, kes jagas tegevusrühmaga arusaama Kromme Rijn piirkonna tulevikust. Projekt demonstreeris kõiki piirkondliku protsessi algatamise jooni, mis oli piirkonna

jaoks iseenesest uus nähtus. Kaasatud rühmadele tähendas see kõigile kasu toovate valdkondade kindlakstegemist ja vastastikuse usalduse äratamist.

2005. aasta lõpus moodustati kohalike omavalitsuste poliitikute ja kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatest koosnev juhtrühm „Fookus“. Selle rühma eesmärk oli esimese aasta jooksul välja töötada piirkonna tulevikku käsitlev kava ning koostada tegevusplaan selle elluviimiseks. Kohalik tegevusrühm mängis silmapaistvat rolli selle protsessi algatamisel ja ergutamisel. Üks tegevus oli lobi-töö kohalikes poliitilistes parteides kohalike omavalitsuste valimiste käigus ning selle tulemusena toetati projekti „Tähelepanu keskmes“ kohalike omavalitsuste 2006. aasta kevade tegevuskavades.

Kohalike vajadustega tegelemine

Juunis 2006 koostati piirkondliku konverentsi käigus teemade loetelu, mida saab pidada piirkonna tuleviku suhtes olulisteks ning mis hõlmas elukvaliteeti väikestes küldes, turismi ja vaba aja veetmise ergutamist, maakasutuse eri viise, peamisi maastiku omadusi, kohaliku teabevahetuse probleeme ja rakendusstruktuuri kasutuselevõtmist.

Näiteks leppisid kohalikud omavalitsused kokku, et koostatakse kavad elukvaliteedi küsimustega tegelemiseks piirkonna mitmes väikeses külas. Schalkwijkis on juba hakatud välja töötama projekti kohaliku omavalitsuse kava sõnastamiseks. Projekti eesmärk oli kindlustada, et ka teised külad õpiksid selle rakendamisel saadud kogemustest. Teise alaprojekti puhul tehakse juba ettevalmistavat tööd põllumajandusettevõtjate mõttekojas, mis tegeleb kõnealuse piirkonna põllumajanduslike tulevikuväljakutsetega. Juhtrühm avas Leader+ programmist saadud rahaliste vahendite abil piirkonna virtuaalse kohtumispaiga (www.krommerijnloket.nl) ning arendab seda edasi, et toetada

kodanike ja ettevõtjate algatusi. Leader+ programmist saadavat toetust kasutati ka piirkondliku juhtimissüsteemi loomisega seotud projekti elluviimiseks. Kolmanda alaprojekti raames korraldati kohtumisi kohalikes omavalitsustes töötavate ruumilise planeerimise küsimustega tegelevate ametnike, piirkonna esindajate ja juhtrühma vahel, et arutada maapiirkondade tulevikuväljavaateid ning nende sobivust kokkulepitud poliitikaga.

Külade arengukavad

Kromme Rijni piirkonnas on kuus väikest küla, mis asuvad kolme peamise linnapiirkonna (Houten, Bunnik ja Wijk bij Duurstede) läheduses. Aja jooksul on neis küldes ümbritseva põllumajanduspiirkonna ja selles toimivate suundumuste tõttu välja kujunenud oma kordumatu identiteet ja elukvaliteet. Uute arengukavade puhul arvati, et need toovad kaasa küldes pakutavate teenuste ja külade elanikkonna vähenemise, pakkudes huvi üha suuremale hulga teiste piirkondade inimestele.

Leader+ programmi raames elluviidavas projektis „Elukvaliteet väikestes küldes“ käsitletakse kõnealuste külade probleeme ning projekti kiitis heaks Utrechti provintsi valitsus. Kohalikud elanikud saavad teha oma seisukohad teatavaks külade arengukavade kaudu seoses:

- kohalike omavalitsuste ning elanike vahelise suhtluse ja koostöö parandamisega;
- asjakohaste ja jätkusuutlike teenuste loomise või säilitamisega kohalike inimeste vajaduste rahuldamiseks.

Külade arengukavad annavad kohalikele elanikele, organisatsioonidele ja omavalitsustele võimaluse teha koostööd, pidades silmas kohalike elanike identiteeti ja soove. Projekti rakendamiseks on kindlaks määratud analüüsi-, arendus- ja kavandamisetape.

2007. aasta 18. aprillil korraldas Kromme Rijn piirkond kohtumise, et kõik külaelanikud, kohalikud omavalitsused ja riigiametnikud saaksid arutada kõnealuseid külade arengukavasid. Kohtumisel võimaldati esitada küsimusi, vastati neile ja jagati muude piirkondade projektidest saadud kogemusi. Pärast seda hakkavad kolm väikest küla – Langbroek, Werkhoven ja Schalkwijk – esimestena piirkonnas oma kavu ellu viima.

Kromme Rijn ülesanded ja tulemused

Strateegilise kava koostamisel lepiti kokku:

- äratada kohalike omavalitsuste ja provintsi huvi kohaliku tegevusrühma algatuse vastu;
- siduda projekt ettevõtjate ambitsioonidega;
- kasutada rahvusliku maastiku ideed edaspidise strateegilise kavandamise edendamisel, kohalike omavalitsuste, kohalike tegevusrühmade ja muude rakendusorganisatsioonide vahelise koostöö parandamisel, säilitades samal ajal sõltumatuse;
- vormistada kohalik tegevusrühm juriidiliseks isikuks, kes vastutab piirkonna eest ja kontrollib rahastamist.

2007. aasta alguses äratas projekt „Tähelepanu keskmes“ nii kohalike omavalitsuste kui ka ettevõtjate huvi ning piirkondlike probleemide lahendamiseks koostati huvitav piirkondlik kava. Järgmise sammuna võetakse meetmeid, et täita piirkonna juhtimise süsteemi käsitlevaid kokkuleppeid, mille tulemuseks on parem koostöö kõnealuse piirkonna kohalike omavalitsuste ja individuaalsete osalejate vahel.

Tähelepanu keskmes on Kromme Rijnstreek

Liikmesriik: Madalmaad

Piirkond, ala: lääneosa

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Kromme Rijnstreek

Rahvaarv: 17 500

Pindala: 161 km²

Projekti kogumaksumus: 195 000 eurot

EL: 70 000 eurot

Muud riiklikud vahendid: 125 000 eurot

Projekti kehtivusaeg: jaanuar 2006 kuni juuni 2007

Kontaktisik: Marieke Leentvaar, projektijuht

Aadress: Waaloord Initiatief, Waaloord 15, 3448 BD Woerden

Tel: +31 348-557 198

Faks: +31 348-690 797

E-post: marieke.leentvaar@waaloord.nl

Veebilehed: www.leaderpluskrommerijn.nl, www.krommerijnloket.nl

Fotod: Winfried Leeman

AUSTRIA

Herztöne: Lammertali naiste võrgustik

Tagamaks parema juurdepääsu tugiteenustele Salzburgi liidumaal Lammertalis luuakse piirkonna naistele uusi võimalusi ja antakse innustust.

Claudia Schönegger, kohaliku tegevusrühma Tennengau konsultant, ning Heike Guritzer-Maurer, Herztöne projekti juht

Sissejuhatus

Kuigi Lammertal ei asu Salzburgi liidumaa keskosast väga kaugel, on paljudel piirkonna äärealadel elavatel naistel endiselt probleemiks juurdepääs nende endi ja oma pereliikmete aitamiseks ettenähtud teenustele, sest eri tugiasutustelt nõu saamiseks on vaja väga palju liikuda. Selle probleemi lahendamiseks pühendus Herztöne-nimeline võrdsete võimaluste tagamise naistevõrgustik viimastel aastatel ideele luua keskus naiste ja nende pereliikmete jaoks. Sellega innustas võrgustik pühendumist ja süstis piirkonda tegevustahet.

Uuring toimis päästikuna

1997. aastal korraldati uuring, et mõista piirkonna naiste probleeme. Üks põhijäreldusi oli omavalitsuste- ja osaliste vaheliste naistevõrgustike puudumine, mis ajendas looma Lammertali naiste võrgustikku „Südamehäälde“. Seejärel loodi olemasolevate ühingute ja asutuste koostöövõrgustikud, et nad saaksid üheskoos parandada naistele mõeldud teenuste pakkumist.

2003. aasta 20. septembril avati järgmise suure sammu naiste ja nende perekonnaliikmete nõustamis- ja kohtumiskeskus. Abtenau linna südames üüriti kaks ruumi: üks väikseks kontoriruumiks ja teine nõustamisruumiks, mida saavad kasutada ka teised asutused.

Alates 2004. aasta aprilli algusest töötab keskuse juhataja 20 tundi nädalas. Mitmesuguseid teenuseid võimaldatakse peamiselt eri asutuste vahelise koostöö kaudu ning keskus pakub muu hulgas:

- naiste esimese kontaktpunktina teavet ja nõu, juhataes siis olemasolevate asutusteni ja asjatundjateni;
- (täiendava) õppe võimalusi elukutse omandamiseks ja isiklikuks arenguks;
- infrastruktuuri nõustamisteenuste jaoks, mida pakuvad muud igas vanuses naistega tegelevad asutused;
- üritusi ja projekte aastateemadel, nagu tervis;
- vajaduse korral kiireid ja paindlikke vahendeid eriprojektide ja -ürituste elluviimiseks.

2006. aasta lõpuks oli programmi raames võimalik pakkuda 10 üritust koos, sh informaatika-, keele- ja terviseeteemalisi kursusi, mida korraldatakse koostöös Halleinis asuva täiskasvanute koolituskeskusega ning Salzburgis asuva kutseõppeasutusega. Keskus võimaldab ka karjääri alustavatel naiskoolitajatel saada keskuses töötades kogemusi.

2004. aastal, kui programm käivitati, kuulus sellesse 22 liiget, hiljem liitus sellega veel 48 inimest. Haridus-, teadus- ja kultuuriministeerium on kiitnud ühingu töö eest kõrgharidusasutusena. Üritused, mida peeti väga edukateks, on oluliselt mitmekesisistanud Lammertalis pakutavaid täiendusõppekursusi. See tähendab, et pikad reised Salzburgi või Halleini on nüüd minevik ning naistel on palju lihtsam kursustest osa võtta.

Piirkonna naistel piirkonna naistele

Kõnealuse projekti veel üks oluline osa on selliste nõustamis- ja koolitamisteenuste kättesaadavus, mis aitavad toime tulla elus ette tulevate stressirohkemate olukordadega, ning tähelepanu osutamine õige juriidilise nõu andmisele. Lisaks on muutumas üha populaarsemaks personaalse toe ja abi andmine karjääri algetappidel ning juba 2006. aastal nõustati ja/või juhutati asjatundjateni ligi 65 naist.

Herztöne ühingu nõustamiskeskus vormistas ennast 2004. aastal piirkondlikuks asutuseks ning Lammertali naised kasutavad tihti keskuse kontaktpunkti pakutavaid võimalusi. Tähtsaim edu saavutamise tegur Herztöne ühingu töös on tihe kontakt piirkonna naistega, mis võimaldas luua usaldussuhted naiste ja nõustajate vahel, ning kohustus üksteist abistada ilma sellele liialdatud tähelepanu osutamata. Kõik otsused, sh teenuste programmi kohta, teevad ühingu liikmed koos ning töö on rajatud professionaalsusele. Tänu keskuse juhataja tööle on ühingu aastakäive ligi 40 000 eurot.

Tegelikult ei erine Lammertali maapiirkonnas elavate naiste probleemid nii väga linnades elavate naiste omadest, kus on rohkem teenuseid ja need on mitmekesis-

mad. Kuid näiteks tööturule naasmise või uute võrgustike loomise võimalused pärast lahutust on võrreldes linnadega siiski palju piiratunud.

Hea elukvaliteedi tagamiseks on oluline tunda rõõmu koosolemisest ja suuta naerda

Nõustamiskeskuses töötavate naiste peamine eesmärk on abistada igas vanuses naisi, jätmata unarusse vajadust lõbutseda. Näiteks 2005. aastal kutsuti naistepäeva tähistamise üritusele Abtenau kinosse naismuusikute grupp „Närtsinud nelgid“ (Die welken Nelken). Aktiivne osalus naiste kabaree-etenduste proovides näitas, et naised saavad ja tahavad toime tulla oma sotsia alsete probleemidega, suhtudes neisse enesekriitiliselt.

Eneseuulduse tõstmine ja võime arendada enda loovust annab tuge igapäevaste töödega toimetulekul ning perekonnaga seotud kohustuste täitmisel. Aktiivne osalemine kohalikel üritustel tagas ühingu ulatusliku ja püsiva kajastamise meedias sel moel, et uudised keskuse ja selle tegevuse kohta on nüüd üsna tavapärased. Esinaine Barbara Ortner on öelnud: „Asi ei ole niivõrd teadmises, kuidas midagi tegema hakata, kuivõrd selles, et asju tuleb teha nii, et tulemus oleks positiivne.“

Tänades Leader+ programmi

Leader+ programmi raames saadud toetus oli mitmeti oluline. Sellega toetati ametialast ja personaalset arengut (täiendusõppekursused), ühingu juhataja palkamist 20 tunniks nädalas, seminarikulude katmist (kõnelejad, seadmed), nõustamisteenuste kulude katmist, keskuse tööks vajaliku varustuse hankimist (ruumid, telefonid) ning suhtekorraldust, nagu veebilehe koostamine ja lahtiste uste päeva korraldamine.

Ühing loodab, et nõustamiskeskuse rahastamine on nüüd piisavalt tagatud, võimaldamaks jätkata tulevatel aastatel enda juhitud altpoolt tulenevale initsiatiivile rajatud tööd.

Herztöne on naistevõrgustik

Liikmesriik: Austria

Piirkond, ala: Salzburg, Tennengau

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Tennengau

Rahvaarv: 53 735

Pindala: 668 km²

Projekti kogumaksumus: 99 500 eurot

EL: 32 570 eurot

Muud riiklikud vahendid: 44 170 eurot

Erakapital: 22 760 eurot

Projekti kehtivusaeg: jaanuar 2003 kuni juuni 2007

Kontaktisik: Barbara Ortner

Aadress: Markt 50, A-5441 Abtenau

Telefon: +43 6243 410 99

Faks: +43 6243 410 99

E-post: herztoene@sbg.at

Veebilehed: www.herztoene.at, www.tennengau.at

Fotod: Austria riikliku koostöövõrgu üksus

LISAVÄÄRTUS KOHALIKELE TOODETELE

- Ühendkuningriik.
Hesket Newmarketi ühistu
õlletehase arendamine
- Prantsusmaa.
Piirkondlik oskusteabe raamat

ÜHENDKUNINGRIIK

Hesket Newmarketi ühistu õlletehase arendamine

Sissejuhatus

Leader+ programmiga hõlmatud Cumbria mäenõlvade ja orgude piirkond on ulatuslik looduskauis mäestikuala, mida loetakse ka vähem soodsaks piirkonnaks. Sealne majandus sõltub suurel määral põllumajandusest ja turismist ning seda tabas väga tugev löök suu- ja sõrataudi puhangu tõttu, mis halvendas juba enne seda esinenud ebasoodsaid põllumajanduslikke olusid veelgi. Leader+ kohalike tegevusrühmade strateegia on suunatud ümberkorraldamisest mõjutatud maapiirkonna ettevõtjatele ja töötajatele, ning kohalikele toodetele lisaväärtuse andmine on selle väga oluline osa.

Projektist

Kui Hesket Newmarketi õlletehase tolleaegsed omanikud teatasid oma kavatsusest ettevõtlusest tagasi tõmbuda, siis tekkis hirm, et äritegevus võib lõppeda, mis mõjutaks omakorda küla. Seepärast tuli kokku kohalike entusiastide rühm, et selgitada välja parim viis, kuidas tagada külas asuva õlletehase püsijäämine. Selle tulemusena sündis Hesket Newmarketi ühistu õlletehas. Seda kohalikku ettevõtet juhitakse demokraatia ja vabatahtlikkuse põhimõtetel, mistõttu on umbes 70 traditsiooniliselt pruulitud ehtsa ale-tüüpi õlle austajal, kes elavad kõnealusel piirkonnas või kellel on seal sidemeid, õlletehases võrdne osalus.

Pärast väikesemahulist pruulimise algetappi leidis ühistu, et nad pruulisid neli korda nädalas, kuigi optimaalne peaks olema kolm korda nädalas, ning teiseks avastas ühistu, et nõudlus ületab suurel määral nende tarnevõimet. Samal ajal kui õlletehase jaoks oli koostatud pikaajaline arengukava, milles oli ette nähtud tootmishoone rekonstrueerimine, selle sisseseade täiustamine ja võib-olla ka villimisliini kasutuselevõtt, siis lühiajalises perspektiivis oli prioriteediks tootmismahu suurendamine.

Küsimusega hakkab tegelema kohalik tegevusrühm

Kohalik tegevusrühm soovis, et õlletehase tulevik ja selle roll külaelus ning Cumbria krahvkonnas laiemalt oleks tagatud tootemüügi, teavitamise ja turismi suurendamise abil. Selleks seadis ta endale eesmärgiks toetada investeerimist, mis suurendaks õlletehase müüdava toodangu hulka, kontrollitavat keskkonda, tootmismahu, külastajate arvu ja investeringuid villimisse.

Kui Hesket Newmarketi õlletehase ühistu pöördus 2003. aasta juunis esimest korda kohaliku tegevusrühma poole, siis oli nende plaaniks kujundada õlletehas ümber ning

muuta selle tegevus tõhusamaks ja jätkusuutlikumaks. Õlletehase ühistul oli kolmeetapiline arengukava, mis oli rajatud eeldusele, et „ei tohi olla märkimisväärset tootmisaja kadu“. Kohaliku rahalise toetuse tagamine lühikese aja jooksul osutus siiski problemaatiliseks ja alguses suhtus ühistu skeptiliselt Leader+ programmi raames toetuse saamisega seotud tegevusse. Kuid Leader+ töötajatelt projekti taotlemisel korrapärastel kohtumistel toe saamine andis õlletehase ühistule kindluse arendada projekti Leader+ programmi kaudu edasi.

Kogukonna lähenemisviis äritegevusele

Õlletootmisettevõtte sai alguse sellest, et kogukond ostis selle õlletehase rajajatelt. See oli tõeline altpoolt tulenev reaktsioon probleemile, mille pidi lahendama kogukond, kes ei tahtnud õlletehase ega selle kohaliku iseloomu kadumist suures korporatiivses ettevõttes. Kuid ühistu soovis peale kohaliku tehase säilitamise investeerida taas sotsiaalsesse ja heategevusprojektidesse, mis oleksid piirkonnale kasulikud.

Esimeses etapis, mida rahastati Leader+ programmist ja ühistu aktsionäride eelarvest, valmis juurdeehitis, mis lisis 38 m² tootmisruume, kuhu plaaniti sisse seada uus kliimaseadmega ladu ning vaatide pesemis- ja täitmisliin. Juurdeehituse avas Tema Kuninglik Kõrgus prints Charles 2004. aasta veebruaris. Teises etapis laiendati mitut pruulimisruumi ja korraldati need suurema tõhususe saavutamiseks ümber, seda osa rahastati Loode-Inglismaa arenguagentuuri rahastatud programmi „Eristuv Cumbria“ raames. Kolmas etapp on praegu käimas, sellega lõpetatakse ümberkorraldamine, millega luuakse rohkem ruumi külastajatele ja võimalus müüa pudeliõlut. Investeringud võimaldavad säilitada kolm töökohta ja palgata veel kaks inimest. Pruulimisvõime kahekordistus, paranesid õlle kvaliteet ja koostis, mis omakorda tagas äritegevuse püsijäämise ning uute turgude leidmise võimaluse.

Leader-meetod töös ...

Selle projekti edukus seisnes etapipõhises arendamises: investeerimisele järgnes konsolideerimisperiood, millele omakorda järgnesid kauplemisest saadaval tulul põhinevad edasised investeringud. Projekti jaoks oli vajalik, et oleks tagatud rahastamise jätkumine isegi siis, kui kõik uuendamise alguses saadud vahendid ei ole enam kättesaadavad.

Esimees Julian Davey sõnas: „See ei ole selline asi, millega toetuseandjad tavaliselt nõustuksid, kuid see oli meie arengukava täitmise alustamiseks ülioluline.“ Ta lisas: „Lea-

der+ töötajad lubasid tegutseda ka muude vahendite koordinaatoritena, tehes seda kohaliku tegevusrühma kaudu, ning mulle see meeldis, kuigi suhtusin sellesse skeptiliselt. Ent nad olid oma tegudes sama head kui sõnades, kui mitte paremadki.”

Suhtlus projekti väljatöötava komitee, kohaliku tegevusrühma liikmete ja Leaderi meeskonna vahel toimus aususe ja avatuse põhimõttel, mis võimaldas probleeme lahendada. Töösuhete arendamise ja tihendamise peategur oli kiire reageerimine ning mõlema poole valmidus „õiget asja” tehes viia projekt ellu. Julian Davey tänas avalikult „Leader-programmi töötajaid rühma sõbraliku ja tulemusliku kohtlemise eest”.

... annab igapäevase jaoks tulemusi

2006. aastal teatas Hesket Newmarketi õlletehas 2005. aastal saavutatud 50% tulude kasvust ja 33% müügitulu suurenemisest tehases toimunud oluliste ümberkorralduste taustal. Õlletehase juht Mike Parker usub, et selle edu põhitegurid olid õlle suur valik, kvaliteet ja koostis, professionaalsem lähenemisviis müügile ja turustamisele ning oluliselt suurenenud tootmisvõimsus. Kõik see saavutati Leader+ programmist ja muudelt investoritelt saadud toetuste abil tehtud investeeringute abil.

2005.-2006. aasta saavutuste hulka kuuluvad märkimisväärselt suurenenud tootmismahud, väga populaarseks saanud nn heinakuhja ehk jalutajatele mõeldud kerge suveõlle turuletoomine, mitmed edusammud konkurentsi alal ning spetsiaalselt jaeklientidele pruulitud ale-tüüpi õlle proovipartii turuleviimine. Õlletehase õlut müüakse praegu 50 pubis kogu piirkonnas.

Õlletehas on ühistuna kohustatud maksma oma liikmetele välja osa oma tuludest. Hesketi õlletehases maksakse see osa välja õllena ning viimasel aasta üldkoosolekul lepitati kokku lisadividend kaks vaati, mis on 144 pinti ehk ligi 65,5 liitrit. Lisaks eraldatakse õlletehase tuludest 2800 eurot ühiskondlikele projektidele.

Projekti paljude saavutuste hulgas näitab see, kuidas kogukonna koostöömudelit saab kasutada kohaliku ettevõtluse püsijäämise vahendina.

Hesket Newmarketi õlletehas

Liikmesriik:

Ühendkuningriik

Piirkond, ala: Loode-
Inglismaa

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Cumbria

mäenõlvad ja orud

Rahvaarv: 99 955

Pindala: 3713 km²

Projekti kogumaksumus:

168 402 eurot

EL: 25 260 eurot

Muud riiklikud vahendid:

42 101 eurot

Erakapital: 101 041 eurot

Projekti kehtivusaeg:

2003–2006

Kontaktisik:

Adress: Cumbria Fells and Dales Leader+
Programme

The Old Stables, Redhills, Penrith, Cumbria, CA11 0DT

Tel: +44 1768 869 533

Faks: +44 1768 242 134

E-post: adrianbanford@fellsanddales.org.uk

Veebileht: <http://www.hesketbrewery.co.uk/>

Fotod: Ühendkuningriigi riikliku koostöövõrgu üksus

PRANTSUSMAA

Piirkondlik oskusteabe raamat

Kohalike toodete väärtuse suurendamine lõi lisaks traditsioonide kirjalikule ülestähendamisele ka piirkonda kuulumise tunde.

Sissejuhatus

Piirkonna oskusteave ja traditsioonid on selle identiteedi tõeline peegelpilt. Korsika südames asuva Pays des Trois Vallées' puhul täheldasid kohaliku tegevusrühma liikmed kohalike traditsioonide hääbumist. Tootjad, ettevõtjad, käsitöölised ja teadlased tegid koostööd, et leida viis, kuidas seda oskusteavet hoida. Nende esimene samm oli koostada raamat, milles tutvustatakse piirkonna minevikku ja olevikku ning kirjeldatakse tulevikuväljavaateid, kuid sellega nende tegevus ei piirdu.

Uuele põlvkonnale edasiandmine

Esialgne idee tekkis kohaliku tegevusrühma liikmete juhitud ajurünnaku käigus. Neist ümarlauanõupidamistest võttis vabatahtlikult osa koguni 80 kohaliku elu tegelast: käsitöölised, tootjad, lauljad, pensionärid, noortöölised ja nii edasi. Kõigepealt oli vaja uurida praegusi oskusteabe edasiandmise viise. Näiteks seda, kuidas antakse kohalike

toodete tootmise meetodid edasi ühelt põlvelt teisele. Kas perekonna kaudu, praktilise töö või väljaõppe kaudu? Esimene tähelepanek oli see, et teadmisi ja traditsioone antakse järgmisele põlvkonnale siiani edasi peamiselt suulisel teel. On ka huvitav märkida, et tootmissektoris hakkab perekonna roll kaduma. Selle protsessi formaliseerimise viiside arutellu kaasati ka nn maaülikooli (maaelu arendamise meetmete ja kogemuste jagamise arutamiseks kokku tulevate maettevõtjate ühingu) liikmed. Nad otsustasid koostada raamatu, milles oleks esitatud Cruzinu, Gravona ja Prunelli orgude oskusteabe põhivaldkondade kirjeldus. Selle raamatu jaoks tehtud uurimistööd rahastas ülikool, Leader+ programmist kaeti osa kohalikest reisikuludest. Peale traditsiooniliste oskuste säilitamise olid mõttes ka nende kohandamine praeguste tootmissuundumuste ja -meetoditega ning see, et need kolm orgu tõepoolest käiksid ajaga kaasas.

Paljude piirkonnas valmistatavate kohalike toodete hulgast oli tähtis välja valida kõige esinduslikumad. Mitme uurija ühistööna valminud raamatu nimeks pandi „L'anima di a terra" (Maa hing) ning see põhineb kaheksal piirkondliku oskusteabe näitel, mis on seotud kastanite, sealihaga, lamburite, maitse- ja ravimtaimedega, mee, viinamarjaistandustega, viigimarjade ja nugaedega.

Aktiivne ja kollektiivne investering

Raamatu koostamise kavandamiseks korraldati palju Leader+ programmist rahastatud koostöökoostajaid ja õpikodasid ning kohalik tegevusrühm kaasas projekti kaotsiolooge ja inseneri. Olulise oskusteabe valdajad panustasid nii materjali kui ka jagasid teadmisi ning andsid nõu, kuidas seda tuleks edasi anda. Töö koordineerimise võttis enda peale üks arengu uurimisinstituudi (IRD) ⁽¹⁾ teadlane, kes tegi ka mõne

intervjuu ja koostas algse kavandi. Hiljem saadeti kavand järgmisele lugemisele kõigile asjaomastele isikutele, kes tegid koostööd projekti kõikidel tasanditel. Corte ülikooliga

⁽¹⁾ Arengu uurimisinstituut on Prantsusmaa avalik-õiguslik teaduse ja tehnoloogia uurimisinstituut, mis kuulub teadustöö ja ülemerearengu eest vastutavate Prantsusmaa ministeeriumide ühisesse valitsemisalas (http://www.ird.fr/us/index.htm).

sõlmitud kokkulepe andis viieteistkümnele korsika keele ja kultuuri eriala üliõpilasele võimaluse koostada küsimustikud, külastada tootmishooneid ning koostada piirkonna käsitööstust käsitlev aruanne. See tähendas, et väga erineva sotsiaalse ja kutsealase taustaga inimesed töötasid koos sama projekti raames ning olid ühtemoodi entusiastlikud Pays des Trois Vallées' traditsioonide suhtes. Ulatuslik koostöö tegi sellest „oskusteabe inventuurist" kahtlemata tähelepanuväärse projekti.

Uute väljavaadete avanemine

Raamat trükiti viiesajas eksemplaris ja seda hakati levitama 2005. aasta lõpus. Alguses jagati seda põllumajanduskoolledžitele ja -ülikoolidele, seejärel nõunikele ja kohalikele ametiasutustele kogu piirkonnas. Lõpptoode on olukorra selge illustratsioon, milles on tõetruult esitatud tootjate ja käsitöömeistrite arvamus. See ei olnud aga ainus tulemus. See projekt, mis on kohaliku tegevusrühma liikmete esialgse mõtte kohaselt lihtsalt kolme oru ühendamise plaan, mõjutas tugevasti kogu piirkonda, luues projektis osalejate vahel tõelise ühtekuuluvus- ja oma piirkonnaga kokkuuluvustunde.

Leader+ programmi vahendid aitasid kaasa millegi sündimisele, millest on saanud piirkondliku planeerimise uuendusliku käsitlusviisi tõeline sümbol, ning see võimaldas piirkonna elanikel koonduda ja organiseeruda projekti ümber. Eri mõttevahetuste käigus ühendasid tootjad oma jõud, et teha koostööd, mõelda kvaliteedipõhisest lähenedamisest, koostada kirjeldusi ning kavandada „mõtterännakut" – teekonda, mis võimaldab külastada töökodasid ja tootmisobjekte. Kõnealuse oskusteabe kogumisest on saa-

nud järk-järgult peegeldus teadmisesest, kuidas elada koos ühel territooriumil.

Projekti algse edu valguses kavandab kohalik tegevusrühm nüüd anda välja „L'anima di a terra" lisatrüki 500 eksemplari. Lisaks on 2007. aastal plaanis korraldada koostöös maapiirkonna tuumorganisatsiooniga U Castagnu

oskusteabepäev, mis on kõigile ELi kohalikele tegevusrühmadele avatud üritus, kus kõnealuse projekti elluvijad selgitavad meeleldi kõigile seda maapiirkondade traditsioonide säilitamise ja kasutamise viisi. Raamat on tasuta kättesaadav kohalikus tegevusrühmas Trois Vallées.

Piirkondliku teabe raamat

Liikmesriik: Prantsusmaa

Piirkond: Korsika

Kohaliku tegevusrühma nimetus: GAL Trois Vallées

Rahvaarv: 12 447

Pindala: 642 km²

Projekti kogumaksumus: 45 734 eurot

EL: 22 867 eurot

Muud riiklikud vahendid: 22 867 eurot

Projekti kehtivusaeg: jaanuar 2004 kuni detsember 2005

Kontaktisik: Marie-José Bonné

Aadress: GAL Trois Vallées

Mairie annexe de Peri, lieu dit Ustavia – F20 167 Peri, F-20167 Korsika

Telefon: +33 4 95 53 72 72

Faks: +33 4 95 53 72 73

E-post: gal.itrevalli@wanadoo.fr

Veebileht: www.itrevalli.com

Fotod: Prantsusmaa riikliku koostöövõrgu üksus

LOODUS- JA KULTUURIVARADE TÕHUSAIM KASUTAMINE

- **Rootsi. Projekt „Külastage Olofströmi” on spetsiaalselt kohandatud uue tehnoloogia abil**
- **Kreeka. Avastades Zákynthose looduse varjatud saladusi**

ROOTSI

Projekt „Külastage Olofströmi” on spetsiaalselt kohandatud uue tehnoloogia abil

Piirkondliku veebiportaali loomine tagab kohalikele ettevõtetele interaktiivse platvormi turismi- ja äripakettide aastaringseks loomiseks Internetis.

Sissejuhatus

Olofströmi linna turism ja sellega seotud ärisektorid on saanud arengutõuke tänu Leader+ programmi raames rahastatavast Blekinge piirkonna projektist saadud toetusele. Leader+ projekti toetusel 2005. aasta lõpus tegevust alustanud uues veebiportaal www.visitolofstrom.se on lisaks suurele hulgale turismiteabele ka võimalus broneerida Interneti teel hotelli- ja restoranikohti ning meelelahutusürituste pileteid.

Veebileht on viies keeles: rootsi, inglise, saksa, taani ja hollandi. Selle külastajad saavad hõlpsasti otsida huvitavaid paiku ja üritusi ning kasutada mitut sidusteenust, nagu suvemajades ööbimiskoha broneerimine, kalapüügi- loa ostmine või lihtsalt teabe saamine autoüürimisvõimaluste kohta. Veebilehel on külastajal lihtne planeerida oma puhkust või isegi ärikonverentsi!

Enam kui lihtsalt veebileht

Kõnealune veebileht sisaldab peale tavalise turismiinfo ka palju muud, kuna seal on esitatud suur turismiga seotud ettevõtete andmebaas: kinnisvaramaaklerid, pangad, bensiinijaamad jne. Lisaks on veebilehel kõrgetasemeline geograafiline positsioneerimissüsteem, tänu millele on lihtne leida kõikide Olofströmi ettevõtete asukohad.

14 aastat infotehnoloogiakonsultandina töötanud Loris Andersson töötas enne projektijuhiks saamist turismiteabekeskuses. Keskus viib projekti ellu koostöös Olofströmi linnavalitsusega ja 15 turismiettevõttega.

Lorise sõnul on „veebileht väga funktsionaalne ja see tähendab, et Olofströmis toimub äritegevus kõikidel nädalapäevadel ning ööpäev läbi”.

Peale esialgsete funktsioonide lisati võimalus teha pidevalt puhkuse- ja konverentsipakkumisi. Vastavasse üri-

tuse või toote juures olevasse kasti märki tehes saab turismikeskus hõlpsasti koostada kogupakkumise, kus on üksikasjalikult esitatud kõik kulud, ja seejärel saata see pakumine kliendile e-postiga telefonivestluse ajal. Seda ideed proovitakse praegu rakendada tootena, et aidata teistel ettevõtetel pakkuda sarnaseid klienditeenuseid.

Idee taga

Enamik Olofströmi turismiettevõtetest on maapiirkonna ettevõtted, kellel on raskusi oma turupotentsiaali saavutamiseks. Võrgustikus koostööd tehes on võimalik saavutada see jõud, mis on vajalik nendele turgudele pääsemiseks, ning koos tegutsedes saavad ettevõtted välja töötada huvipakkuvaid puhkuse- või konverentsipakette.

2004. aasta sügisel rajas 10 Olofströmi turismiettevõtet arutelurühma, et töötada välja häid konverentsiettepanekuid. Kõik nad tahtsid teha ühise eesmärgi saavutamiseks koostööd, kuid ükski neist ei suutnud võtta juhtimist enda peale. Pöördepunktiks sai Loris Anderssoni palkamine Olofströmi turismiteabekeskuse juhiks. Ta võttis väljakutse vastu, kuid esimesel suvehooajal oli halb ilm ja sadas palju vihma. „Me ei suutnud pakkuda piisavalt palju tegevusi või vaatamisväärsusi. Liiga tihti pidin vastama: „Ei, kahjuks me ei saa seda korraldada“ või „Vabandust, proua, aga see on suletud,“ ütles Loris. „Kuna meie linn on väike ja siin ei ole väga palju vaatamisväärsusi, peame töstma olemasolevate kvaliteeti ja tegema nende turustamisel koostööd,“ jätkab ta.

Alustuseks korraldati kohtumine kõigi turismiettevõtjatega, kellelt küsiti, kas nad on rahul olemasoleva olukorraga või on nad valmis tegema koostööd, et leida potentsiaalsete klientideni jõudmiseks uued massiteabevahendid ja meetodid. Kümme neist (arutelurühm) vastas teisele küsimusele jaatavalt ning seejärel kiitis Leader+ Blekinge programmi kohalik tegevusrühm heaks projekti „Toodete ja tehnoloogia arendamine Olofströmis“ loomise rahastamise.

Turismi korraldamise ja turustamise portaal

Eesmärk oli koordineerida Olofströmi piirkonna turismiettevõtjate tegevust ja luua kvaliteetsete toodetega portaal. Kuid nendele ei piisanud tavalisest turismialasest veebilehest, vaid nad tahtsid pigem veebilehte, mis oleks suunatud kõigile, kes on huvitatud Olofströmi külastamisest ükskõik millisel põhjusel. Selleks osteti tehniline platvorm ning kujundati see vastavalt projekti eesmärkidele. Nüüd on veebilehel esitatud kogu teave, alates väljaüritavatest maamajadest ja bangalotest ning lõpetades suupisteid müüvate väikeste kioskitega, pealegi on kõigi juures ka pildid. Lisaks on olemas ka videod huvipakkuvatest paikadest ülevaate saamiseks. Hetkel on süsteemis esindatud peaaegu 250 ettevõtet ning igaühele antakse isiklik parool, et nad saaksid toimetada omaenda teavet.

Lisaks on portaalis ürituste kalender, mida kasutatakse koos linnavalitsuse kultuuri ja vaba aja veetmise osakonnaga, ning on kavandatud kutsuda liituma spordiklubisid ja muid ühinguid.

Loris Anderssoni sõnul hõlmab veebileht peaaegu kõiki Olofströmis toimuvaid üritusi, mis teeb sellest ka väga hea abivahendi turismiteabekeskuse töötajate jaoks. Näiteks kui inimesed helistavad ja soovivad teada saada konkreetsete kaupluste lahtiolekuaegu, siis on lihtne seda teavet leida ning edasi anda. Portaali üks mõju oli siiski telefoni-

kõnede arvu vähenemine turismikeskuste, kuna nüüd on väga lihtne broneerida majutuskohti ja pileteid Internetis. Näiteks päevase või nädalase kalapüügiloo ostmiseks tuleb lihtsalt valida järv, kuupäev ja lubade arv. Internetis broneerimisel saadetakse automaatselt kolm e-kirja: üks kliendile, üks turismikeskuste ja üks ettevõttesse. Lisaks saab klient valida makseviisi: krediitkaardiga, arvega või kohapeal. Kogu korraldustöö ja maksed toimuvad turismikeskuste kaudu, kes võtab teenuse eest vahendustasu 10% tehingu väärtusest. Krediitkaarditeenuste ja reisikindlustuse kulud katab turismikeskus.

Veebilehel kasutatakse edulist kliendisuhete süsteemi, et koguda teavet veebilehe külastajate, nende kasutatud otsingumootorite ja võtmesõnade ning veebilehe külastamise aja kohta. „Sel viisil saame jälgida, kuidas kliendid otsivad meie pakutavat teavet, ja saame muuta turustamise veelgi paremaks,“ ütles Loris Andersson.

Muu tehnoloogia väljatöötamine pärast projekti

Hoolimata sellest, et projekti eesmärgid saavutati, jätkus pärast projekti elluviimist koostöö ja tehnoloogia arendamine ning rühmas töötati välja äripakkumiste koostamise süsteem. Süsteemi nimeks on „Kinnita“ ning sellest on palju abi, näiteks siis, kui bussiettevõtted helistavad turismi-reisi kavandamise sooviga. Kõik süsteemis osalevate ettevõtete eri üritused või pakkumised eraldatakse kindlate hindadega moodulitena. Telefonikõne ajal saab turismikeskus hõlpsasti kerida moodulite menüüd ja koostada pakumise, mis võib sisaldada teejuhteenuse, lõunasöögi-, sissepääsu-, kohvipausitasusid jne. Eri moodulid sisestatakse süsteemi reaajas ja koguhind arvutatakse automaatselt. Kohe pärast telefonikõnet saadetakse kliendile ja kõigile asjaomastele ettevõtetele pakumine. Kui klient otsustab pakumise vastu võtta, siis saab selle hõlpsasti muuta broneeringu kinnituseks.

Kavas on tõlkida süsteem mitmesse keelde ning ühendada see veebilehe jaoks varem välja töötatud broneerimissüsteemiga. Kogu ideed, mis hõlmab portaali, broneerimis- ja pakkumissüsteemi, hakatakse müüma tootena teistele ettevõtetele.

Muud projekti tulemused

Kuigi projekti põhitegevus oli seotud veebisüsteemiga, arendati projekti käigus ka muid tegevusi, nagu kvaliteet-teenused ja maaturismiga seotud tooted.

Nende hulka kuuluvad:

- kuue matka- ja rattaraja loomine ning võimalus turismikeskuses üürida uusi kaarte ja jalgrattaid;
- loodusturismi ühislogo;
- neljavärviline brošüür, mis oli nii edukas, et pärast projekti lõppu koostasid ettevõtjad ise oma raha eest uue, ajakohastatud versiooni;
- reklaam-CD-ROM;
- umbes 15 ettevõtet hõlmav võrgustik, kes teevad toodete- ja logistikaalast koostööd.

Loris Andersson juhib tähelepanu sellele, et ilma Leader+ Blekinge programmi toetuseta ei oleks eelkirjeldatud tulemuste saavutamine olnud iialgi võimalik. Leader+ toetus oli osa üldeelarvest, mida kasutati veebivahendi tehniliseks arendamiseks broneerimise ja reklaamimise ning turismiettevõtete ja nende toodete kvaliteedi hindamise eesmärgil. Veebiportaali www.visitolofstrom.se olemasolu otsese tulemusena loodi viis uut turismiettevõtet.

Projekt „Külstage Olofströmi“

Liikmesriik: Rootsi

Piirkond, ala: Blekinge

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Leader+ Blekinge

Rahvaarv: 64 400

Pindala: 2814 km²

Projekti kogumaksumus: 122 450 eurot

EL: 24 450 eurot

Muud riiklikud vahendid: 36 778 eurot

Erakapital: 61 222 eurot

Projekti kehtivusaeg: september 2004 kuni jaanuar 2006

Kontaktisik: Tommy Svensson

Aadress: Thornska villan,

S-370 10 Bräkne-Hoby

Tel: +46-457 818 84

Faks: +46-457 814 90

E-post: tommy.svensson@leaderblekinge.se

Veebilehed: www.leaderblekinge.se,

www.visitolofstrom.se

Fotod: Rootsi riikliku koostöövõrgu üksus

KREEKA

Avastades Zákynthose looduse varjatud saladusi

Saareelanike ja turistide elukvaliteet on tihedalt seotud saare kavadega arendada turismi.

Sissejuhatus

Zákynthos on üks Joonia saarestiku neljast prefektuurist, moodustades eraldi maakonna. Saarele pääseb peamiselt praamiga, mis liigub Zákynthose ja Kyllini vahel (15 km kaugusel asuv mandripunkt) ning lennukiga.

Kohaliku programmi elluviimise käigus hinnati saare erioma identiteeti, ressursse ja oskusteavet, keskendudes loodus- ja kultuurivarade arendamisele, kaitsele ja täiustamisele. Selle hulka kuulus ELi huviorbiidis olevate Natura 2000 alade arendamine. Seda arvestades keskendutakse Leader+ programmi raames elluviidavas Zákynthose programmis saare arengukavade puhul kahele peamisele valdkonnale.

Esiteks püütakse suurendada piirkonna konkurentsivõimet kõikidel majandusliku ja ühiskondliku elu tasanditel, samal ajal kaitstes, täiustades ja arendades looduskeskkonda, kultuuripärandit ja parandades elukvaliteeti. Teiseks tahetakse tugevdada võrgustikke ja koostööd, et luua ühised struktuurid toodete ja teenuste valmistamiseks, töötlemiseks ja turustamiseks uue tehnoloogia abil.

Piirkonna peamine vaatamisväärsus on Laganas asuv riiklik merepark. Siia, lahe madalveesse tuleb munema haruldane merikilpkonn (*Caretta caretta*). Piirkond on ka kodus suuremale osale Vahemeres elutsevatest munkhüljestest (*Monachus monachus*), mis on ohustatud liik. Lisaks sellele on saar rändlindude üks tähtsamaid peatuskohti nii sügisel kui ka kevadel.

Looduskeskkond, kultuuripärand ja elukvaliteedi parandamine

Looduskeskkonna ja piirkonna rikkaliku kultuuripärandi edendamine ja arendamine toob paratamatult kaasa turistide arvu suurenemise ning turismi kasvu maapiirkonnas. See tähendab, et tuleb täita teatavad tingimused:

- kvaliteetne seoses majutuse ja giidide juhitud ekskursioonidega;
- pakutavate toodete selge eristatavus;
- kohalike toodete kaasaegne turustamine.

Turismiteenuste kvaliteedi parandamiseks võttis kohalik tegevusrühm arvesse asjaolu, et Zákynthos on igal aastal aprillist kuni oktoobrini turistidest pungil ning et turistid, kel on vähe muid võimalusi, peatuvad peamiselt ranniku- piirkondades. Seetõttu otsustas tegevusrühm uue strateegia osana suurendada maaturismiga seotud tegevuste arvu ja luua vajalik infrastruktuur, nagu asutused, kes on võimelised täitma spetsialiseeritud tegevustega seonduvaid soove, ning seada sisse mitmesuguste turismitoodete süstemaatiline turustus ja reklaam. See oli vajalik, et tagada lisaks huvipakkuvate tegevuste mitmekesisusele ka turismimarsruutidega seotud ajakava korrektne koostamine, et võimaldada turismiga seotud tegevuste toimumist!

Leader+ programm toetab uusi turismiga seotud tegevusi ...

Kohalik tegevusrühm oli eriti huvitatud turisminduse kvaliteedi parandamiseks sobivate alternatiivsete võimaluste loomisest ning ta rahastas uute turismimarsruutide loomist käsitlevat uuringut. Eesmärk on anda turistidele võimalus saada saarel peatumisest suuremat kasu ja aidata neil väärtustada Zákynthose ainulaadset loodust.

See tähendas, et tuli rajada ja kaardistada vastavad rajad, mis ühendavad peamiselt looduskauneid paiku, kaitsealasid, traditsioonilisi asulaid, riiklikku mereparki ja Helmise loodusmuuseumi. Tehti suuri jõupingutusi, et jagada neid kaarte turismiagentuuridele, traditsiooniliste ööbimiskohtade pakkujatele ja restoranidele. Nende hulka kuuluvad eelkõige need ettevõtted, kes on saanud rahalist

toetust Leader+ programmist ja kes vastavad kohaliku kvaliteedikokkuleppe (!) nõuetele.

... ja muuseumi loomist

Ühel Panayiotis Helmise nimelisel eraisikul on putukate, roomajate, metsloomade, kalade, koorikloomade, mineraalide ja kivide erakollektsioon, kuhu kuulub umbes kolm tuhat eksemplari! Kohalik tegevusrühm aitas leida tema kollektsiooni jaoks ruumi, luues loodusmuuseumi.

Helmise loodusmuuseum asub Ayia Marinas, kaunis külas Zákynthose südames, mis on 15 minuti kaugusel Zákynthose linnast ja millest avaneb võrratu vaade nii linnale kui ka Laganase lahele. Muuseumi mitmeotstarbelisi ruume saab kasutada koolitus- ja audiovisuaalsete programmide tarvis ning noortele külastajatele jagatakse õppematerjali, kes saavad sel viisil ühendada meeldiva kasulikuga.

Eelkõige on see koht Zákynthose looduse varjatud saladuste avastamiseks, alates pilkupüüdvatest rannikutest ning lõpetades oliivisalude ja igihaljaste maapiirkondadega. Muuseumis on külastajatel võimalus saada teavet:

- Zákynthose looduspärandi kohta;
- saarel korraldatavate ekskursioonide kohta;
- saare ja seda ümbritseva mere elustiku kohta.

(!) Kohalik kvaliteedikokkuleppe on Leader+ programmist rahalise toetuse saajatele kehtestatud nõue. Selles on kindlaks määratud materjalide liigid, mida saab kasutada näiteks hotellide ehituses jne, ning rõhutatakse kohalike toodete kasutamist.

Leader+ programmiga lisatud lisaväärtus

Leader+ programmi raames elluviidava kohaliku programmiga rahastatud tegevused võimaldavad praegustel Zákynthose külastajatel leida traditsioonilisi ööbimiskohti mere ääres või sisemaal, nautida traditsioonilistes restoranides peeni kohaliku köögi roogasid, avastada matkaradadel looduse ilu ja õppida saart paremini tundma ning saada saarega tuttavaks, külastades loodusmuuseumi. Tulemused on üsna paljutöötavad, kui võtta arvesse muuseumi külastajate arvu pidevat kasvu. Lisaks on muutumas Zákynthost külastavate turistide koosseis ja iseloom ning kohalik tegevusrühm on õigel teel oma eesmärgi saavutamiseks.

Zákynthost avastamas

Liikmesriik: Kreeka

Piirkond: Joonia

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Zákynthos Local Government Co-operative S.A. (S.A.Z. SA)

Rahvaarv: 39 000

Pindala: 406 km²

Projekti kogumaksumus: 366 687 eurot

EL: 157 667 eurot

Muud riiklikud vahendid: 57 333 eurot

Erakapital: 151 687 eurot

Projekti kehtivusaeg: 2003–2006

Kontaktisik: Antioxou Stella

Aadress: Martinegou 7, GR-Zákynthos 29100

Tel: +30 2695 0439 31

Faks: +30 2695 0439 32

E-post: sazae@otenet.gr

Fotod: Kreeka riikliku koostöövõrgu üksus

UUE OSKUSTEABE JA UUTE TEHNOLOOGIATE KASUTAMINE

- **Taani. Lairibaühendus Taani väikesaartele: ühenduse loomine**
- **Belgia. Piirkonna arengu jaoks kommuunidevahelise vahendi väljatöötamine**

Lairibaühendus Taani väikesaartele: ühenduse loomine

Traadita lairibavõrk võimaldab umbes 200 ettevõtet ja kodul kasutada kiiret Interneti-ühendust, tagades moodsa ühenduse kaheksale kahekümne seitsmest piirkonna saarest.

Morten Priesholm, kohaliku tegevusrühma „Taani väikesaared” koordineerija

Sissejuhatus

Fyni saarest lõunas ja ühtlasi ka Taani lõunapoolseimas osas asub meres kaheksa väikesaart. Nende hulka kuuluvad Lyø, Avernakø ja Skarø. Väikseimad on Hjortø ja Birkholm, kus on vastavalt 10 ja 13 elanikku, suurimal saarel Strynøl on 218 elanikku. Praamisõit maismaale kestab poolteist tundi.

Kuni 2006. aasta alguseni puudus kõnealuselt kaheksast väikesaarest viie saare elanikel lairibaühendus ja neil oli ainult modemiühendus. Ülejäänud kolmel saarel pakusid Taani sideteenuste ettevõtted elanikele ja ettevõtetele ainult piiratud lairibaühendust (ADSL). Kuid praegu peetakse lairibavõrku sama oluliseks igapäevaelu osaks kui praamid ning kindlasti on väga keeruline ajada äri ilma lairibaühendusest!

Internet on kõigile kõnealuselt saarte elanikele vajalik sidevahend ametiasutuste ja avalike teenuste pakkujatega ühendumiseks.

Võimaliku ühenduse loomine

Infotehnoloogiatööstus ja sealsed töökohtad on suurel määral

kohaliku tegevusrühma „Taani väikesaared” tegevuse keskmes. Tegevusrühma üldeesmärk on tekitada elanike seas huvi tema vastutusalas oleval 27 saarel pakutavate uute IT-valdkonna töökohtade vastu. Alates 2004. aastast uuris kohalik tegevusrühm võimalusi sellise äri arendamise edendamiseks. Oli ilmne, et uute töökohtade loomise eelduseks IT-valdkonnas on hea lairibaühendus, ning seega oli küsimuseks, kuidas saaks kohalik tegevusrühm aidata kaasa lairibaühenduse arendamisele väikesaartel.

Vastus saadi 2005. aastal, kui üks Strynø saare ettevõtja esitles traadita, õhu kaudu leviva lairibavõrgu ideed, mis saaks ühendada väikesaared mandri lairibavõrguga. Ettevõtja juba pakkus seda teenust omal algatusel 35 kliendile Strynø saarel. Tema plaan oli laiendada õhu kaudu leviv lairibavõrk Fyni saarest lõuna pool asuvatele ülejäänud väikesaartele, kattes ligikaudu 300 kodu ja ettevõtet.

Otsuse tegemine

Kaheksa selle projektiga hõlmatud väikesaart kuulub Fyni maakonnavalitsuse haldusalasse (alates 2007. aasta 1. jaanuarist on Fyni maakond suurema haldusüksuse, Lõuna-Taani regiooni osa, mis 2003. ja 2004. aastal keskendus piirkonna äärealade infrastruktuurile). 2004. aastal avaldasid Fyni ametivõimud aruande lairibaühenduse kasutuselevõtu vajaduse kohta Fyni saarest lõuna pool asuvatel väikesaartel. Aruandes järeldas maakonnavalitsus, et: „saareelanikud ... saaksid märkimisväärset kasu parema lairibalise Interneti-ühenduse puhul ... Paremat Interneti-ühendust peetakse ka oluliseks parameetriks saare asustuse säilimisel – ja uute elanike meelitamisel.” Lisaks märgiti ka, et „saareelanike Interneti-kasutus näitab, et nad kasutavad juba praegu Interneti kompenseerimaks saarte geograafilist eraldatust.”

Selle aruande raames uuris kohalik tegevusrühm „Taani väikesaared” lairibaühenduse pakkumise võimalusi. Õigete tehniliste lahenduste, teenusepakkujate ja vajalike rahaliste vahendite leidmiseks kontakteerus kohalik tegevusrühm mitme sideteenuseid pakkuva ettevõttega, Fyni maakonnavalitsusega ja kohaliku elu tegelastega. Lõpuks näis üks StryNeti-nimeline pakkumine kõige realistlikuma lahendusena. Kohalik tegevusrühm pööras muude küsimuste hulgas tähelepanu ka asjaolule, et ühel saarel on juba olemas kohalik ettevõtja, kes tunneb põhjalikult oma

piirkonda ning kes osales kohalikus elus rohkem kui äritegevuseks vaja. Tundus ka, et StryNeti puhul oleks tegemist väiksema ettevõttega, kel on vajalik paindlikkus ja sobiv ettevalmistus.

Tehniline lahendus on leitud

Loomulikult kerkis üles mitu küsimust tehnoloogia, rahastamise ja

andmeturbe kohta, rääkimata töökindluse probleemist. Kas väike, ettevõtlik ja leidlik tarnija on sama usaldusväärne kui suured lairibaühenduse pakkujad? Kas võrk saab

edasi töötada, kui StryNet katkestab mingil põhjusel võrgu töökorras hoidmise?

Ettevõtja soovitas lahendust, mis põhineb koostöölepingul suurema infotehnoloogiaettevõttega, kel oleks juurdepääs väikesaarte kohalikule lairibavõrgule ja kes saaks vajaduse korral lühikese aja jooksul võtta enda kanda võrgu töökorras hoidmise. Selle tulemusena otsustas kohalik tegevusrühm toetada kõnealust algatust ja soovitas anda sellele Leader+ programmist 33 333 euro suurune toetus ning lisaks sellele tagas kaasrahastamise Taani riiklikust Taani väikesaarte toetuskavast (Taani seadus Taani väikesaarte kogukondade toetamise kohta). Leader+ toetust kasutati, et katta riistvarakulud (paraboolantennid), traadita kohtvõrgu (WLAN) liikluse administreerimise tarkvara kulud, kohalike ekspertide toega seotud kulud, reisikulud ning kohtumiste ja projekti juhtimisega seotud kulud.

Alates 2006. aasta oktoobrist on 200 kodul ja ettevõttel lairibaühendus, mida praegu nimetatakse Ønetiks. Kõikidele saartele paigaldati mastid ja paraboolantennid ning investeeriti tarkvarasse, millega administreeritakse kogu kohtvõrgus (WLAN) toimuvat andmeliiklust. Kokku kulutati ligi 130 000 eurot. Lisaks sellele loodi Ønetiga traadita Interneti pääsupunktid mitmesse Fynist lõuna pool asuva saarestiku piirkonda ja sadamasse, kus paljud ristluslaevad teevad suvekuudel vahepeatusi.

Traadita lairibavõrk toimib selliselt, et see edastab andmeid raadiosignaali kaudu, olles radioühendus. Kõigil Fynist lõuna pool asuvatel väikesaartel on kas kõrge maja katusel või masti otsas üks või kaks paraboolantenni, mis on ühenduses maismaal asuvate raadiotega nn tuumvõrgu kaudu. Antennid ühendavad saarte võrku maismaa-

võrguga. Enamikule saartest piisab ühest paraboolantennist, kuid mõnel tuli kõigi kasutajate katmiseks paigaldada kaks paraboolantenni ja luua kaks kohtvõrku. Paraboolantennid edastavad raadiosignaale igale kliendile ja vastupidi väikese ringsuunalise antenni ning traadita kohtvõrgu kaudu. Kliendil on väike kast sisseehitatud antenni ja raadioseadmega, sellest kastist edastatakse signaal tavaliste kaablite kaudu otse personaalarvutisse või ruuterisse, mis jaotab signaali mitme arvuti vahel.

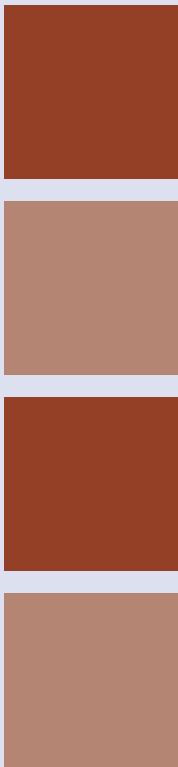
Selles süsteemis käib kogu andmeliiklus läbi tule müüri, liikluslogi registreerib Interneti kasutust ja kõik signaalid krüptitakse.

Võrgu laiendamine

Ønetiga loodi ka traadita lairibaühendused kolme muu saarega: Mandø (56 elanikku), Bågø (34 elanikku) ja Årø (180 elanikku), mis jäävad väljapoole algset Lõuna-Fyni teeninduspiirkonda.

Üks võrgu klientidest on Silke Vanselow, kes juhib väikeettevõtet 13 elanikuga tillukesel Hjortø saarel. Ühemehe-ettevõtteks pakub Silke Vanselow mitut teenust ettevõtetele, kes tahavad tellida selliseid teenuseid nagu klienditeenindus, kohtumiste registreerimine jne. Hoolimata sellest, et ta elab tillukesel saarel mitme tunni tee kaugusel mandripunktist Svendborgist, eeldab tema äri-idee ülesannete täitmist üksnes telefoni, personaalarvuti ja lairibaühenduse abil. Tema eelmine Interneti-ühendus ei olnud tema äri vajaduste rahuldamiseks piisavalt kiire. Praegu on tal tänu uuele ühendusele otsejuurdepääs klientide andmetele ja andmebaasidele ning ta saab pida ühendust nende ettevõtete töötajatega, kellega ta teeb koostööd.

Üks klient elab Lyø saarel. Christina Wagner on tõlkija, kelle kliendid asuvad Taanis ja Põhja-Saksamaal. Peale tõlkimise oma otsestele klientidele tõlgib ta ka suurtele tõlke-

büroodele ning tänu kiirele Interneti-ühendusele saab ta kasutada võrguandmebaase ja -sõnaraamatuid.

Lairibaühendus Taani väikesaartele

Liikmesriik: Taani

Piirkond: Småøer

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Danske Småøer (Taani väikesaared)

Rahvaarv: 5284

Pindala: 196 km²

Projekti kogumaksumus: 129 333 eurot

EL: 33 333 eurot

Muud riiklikud vahendid: 45 139 eurot

Erakapital: 50 861 eurot

Projekti kehtivusaeg: juuli 2005 kuni märts 2006

Kontaktisik: Morten Priesholm

Aadress: Strynø Brovej 12, Strynø, DK-5900 Strynø

Tel: +45 38 33 00 67

Faks: +45 62 51 39 96

E-post: mp@danske-smaaoer.dk

Veebileht: www.danske-smaaoer.dk

Fotod: Taani riikliku koostöövõrgu üksus

BELGIA

Piirkonna arengu jaoks kommunidevahelise vahendi väljatötamine

Mitu kommuni teevad laiemat regionaalarengut käsitleva kava osana uue tehnoloogia abil koostööd, et luua teabevahetuse ühisplatvorm.

Sissejuhatus

Kohaliku tegevusrühma „La Botte du Hainaut“ haldusalasse kuulub Valloonia kaguosas asuv maapiirkond, mis piirneb kolme Prantsusmaa departemanguga. Sealse elanikkonna hiljutine kasv tekitas tunde, et piirkond areneb edasi. Arengut edendas piirkonna loodusvarade kasutamine põllumajanduses ja turismis ning väikese põllumajandusliku toidutööstuse arengut on soodustanud üks tuntumaid kohalikke tooteid, Chimays toodetav Trappisti õlu.

Kohalik tegevusrühm on mõistnud, et arengu juhtimine on oluline mitte ainult languses olevatele sektoritele uue hoo andmisel, vaid ka majandustegevust ja uusi tehnoloogiaid rakendavate piirkondade säilitamisel. Enne oli linnade areng vahetevahel halvasti korraldatud ja see ohustas piirkonna loodus- ja kultuurivarasid ning nende jätkusuutlikku arengut. Vastuseks tunnustas Valloonia piirkond nüüd vajadust juhtida majanduse arengut sel viisil, mis annab kohalikele ametiasutustele õiguse täita tulemuslikult kohaliku elanikkonna nõudeid. La Botte du Hainaut' piirkonna haldusstruktuur hõlmab ligikaudu 30 keskust, mis on jagatud viie kommuni vahel ja mida haldavad kohalikud ametiasutused.

Kommunidevahelise koostöö poliitika

Jätkusuutliku arengu tagamiseks otsustasid La Botte du Hainaut' partneromavalitsused oma ressursid ühendada. Leader II programmi rakendamisel saadud kogemustest lähtuvalt otsustasid kommunid tugevdada kommunidevahelist koostööd, kaasates mitu kohaliku elu tegelast, ning kohalikul tegevusrühmal „La Botte du Hainaut“ on käsil ligi 10 sellist Leader+ programmist rahastatud projekti.

Ühe projekti, mis on tuntud kui territoriaalse arengu ja keskkonna projekt, eesmärk on saada juurde inimressursse ning omandada uusi tehnilisi oskusi, et võimaldada kohalikel ametiasutustel täita nii ELi kui ka piirkondlikul tasandil kehtestatud uusi tingimusi. Kõnealuses 2005. aasta septembris rakendama hakatud projektis loodi kohaliku tegevusrühma piires uus meeskond, mis nimetati La Botte du Hainaut' piirkonna vaatluskeskuseks. Vaatluskeskus on tegelikult täitevorganite ja kommunis töötavate inimeste vahelise teabevahetuse ja nõupidamise keskus. Programmi prioriteet oli koostada loetelu kohaliku ja kommunide tasandi pakilisematest ülesannetest. Peagi ilmnes vajadus ühendada eri kommunivalitsuste geograafilised infosüsteemid.

3.2. Organigramme du SIG

• Scénario 3 : Développement supracommunal coordonné

- ☑ Les différentes communes s'associent pour développer parallèlement leur SIG
- ☑ Création d'un organe de concertation et de gestion SIG
- ☑ Mise en commun de moyens techniques et financiers

Geograafilised infosüsteemid on asendamatult vahend otsuste tegemisel

Eri kommunivalitsuste teostatud hindamisel jõuti kiiresti järgmistele järeldustele:

- kõik omavalitsused olid veendunud, et kõnealune vahend on kasulik;
- hoolimata oma veendumusest olid omavalitsused halvasti informeeritud vahendi toimivusest ja nad ei mõistnud vahendi rakenduste kasulikkust igapäevase juhtimise jaoks;
- mitu omavalitsust ostis geograafilise infosüsteemi tarkvara, kuid vahendit alakasutati, mis tulenes raskustest töötajate väljaõppe jaoks aja ja raha leidmisel.

Siis algatas kohalik tegevusrühm koostöös kommunidega järelevalvemenetlust, mis hõlmas:

- büllätääni koostamist ja selle saatmist valitud nõunikele, esitades selles selge aruande inim- ja muudesse ressursidesse vajalike investeeringute, vahendi paljude eeliste ja selle kasutamiseks vajaliku sisemise töökorralduse kohta;
- kommunite tasandil kaasatute jaoks infotundide ja väljaõppe korraldamist koostöös piirkondliku omavalitsusega, et näidata, kuidas toimivad erirakendused;
- kättesaadavate andmete loetelu koostamist igas kommunivalitsuses.

Järgmise sammuna oli vaja saada õiguslik heakskiit juurdepääsu andmisele eri infokihtidele geograafiliste infosüsteemide

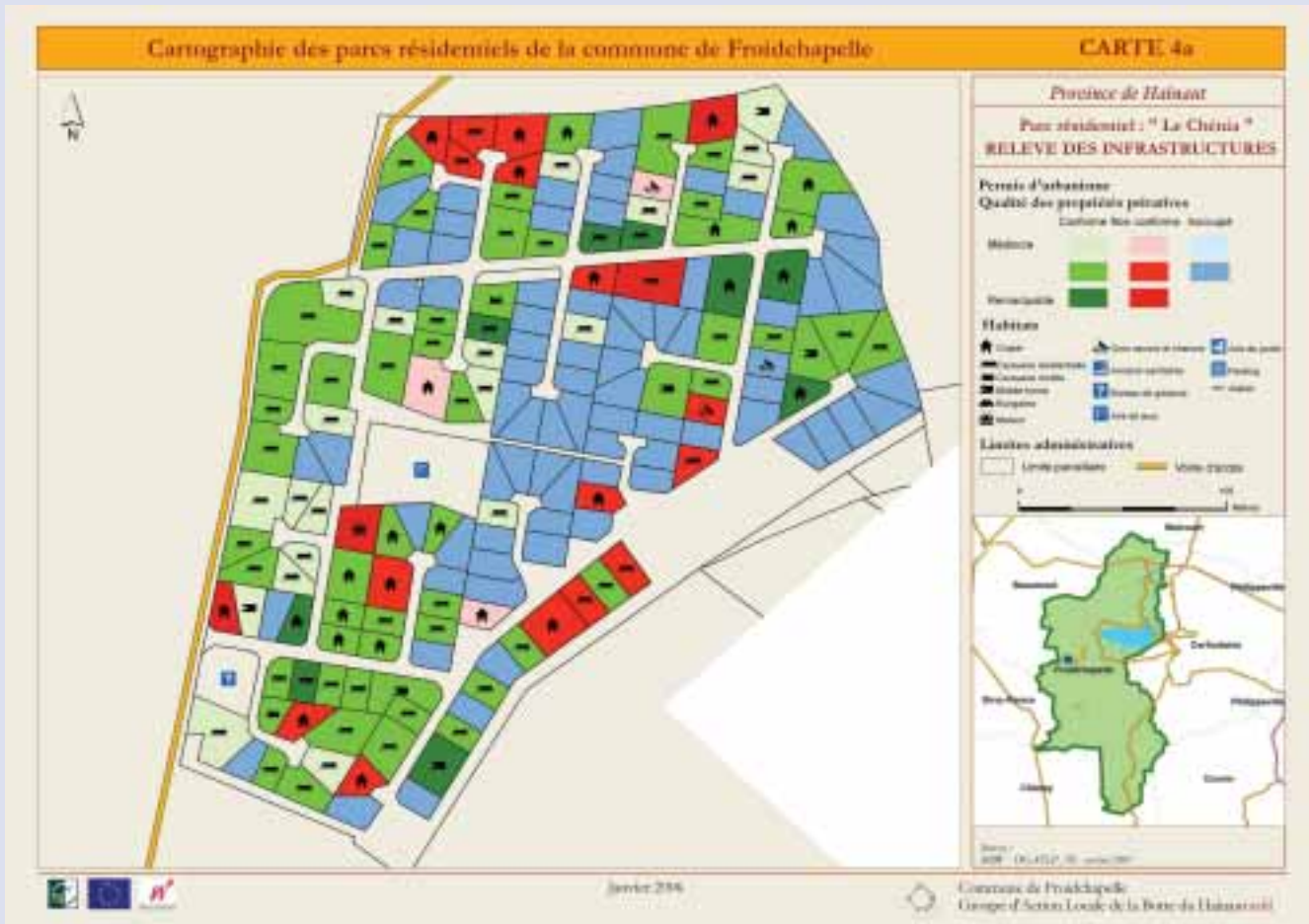
mide kaudu ja seejärel paigaldada need süsteemid paljudesse omavalitsustesse. Kavas on anda neile, kes on kaasatud programmi elluviimisesse, võimalus viia ennast kurssi geograafilise infosüsteemi põhifunktsioonidega ja õppida, kuidas töötada eri infokihtidega.

Pragu kavandavad eri partnerid projekti järgmise etapina mitme projekti elluviimist kohalike andmete hankimiseks ja rakenduste arendamiseks. Lisaks sellele peetakse praegu vältimatuks sellise menetluse kehtestamist, mille rakendamisele on kaasatud otsusetegijad, vahendi haldajad ja kasutajad, et tagada süsteemi jõudlus pikema aja jooksul.

Kohalikku arengut juhib koostöö Leader+ programmi raames

Vahendite ühendamisega kommunite tasandil, mis on rajatud altpoolt tulenevale initsiatiivile, on palju eeliseid maapiirkondades uute tehnoloogiate kasutamise seisukohast:

- Kohaliku tegevusrühma meeskonna lähedus ja kättesaadavus võimaldas kiirendada uue tehnoloogia hankimist piiratud rahaliste vahenditega väikestes maakommunites. Koostöö võimaldas hankida kasulikke oskusi, piirates samas igalt partnerilt nõutava investeeringu suurus. Kommunite otsene kaasatus projekti elluviimisesse edendab pakutavate teenuste kasutust sedavõrd, kuivõrd neid arendatakse kommunite vajaduste rahuldamiseks.
- Mitu kommunite alustas kohalike andmete haldamise moderniseerimist, et parandada haldusjuhtimist. Geo-

graafilised infosüsteemid võimaldavad tõepoolest kunagi tösta projekti haldajatele ja kohalikele elanikele esitatava info edastamiskiirust ja kvaliteeti. Geograafiline infosüsteem hakkab toimima abivahendina otsuste tegemisel, aidates kaasa paremate teadmiste kättesaadavusele territooriumi kohta, selle probleemidest ja otsustajatele analüüsimiseks esitatud eri projektide võimalikust mõjust. Süsteem aitab kaasa kohalike ressurside säilitamisele.

- Piirkondlikes ja kommunidevahelistes struktuurides hakkavad geograafilised infosüsteemid toimima kohalike ametiasutustega kontakteerumise vahendina. Kohalik tegevusrühm on ideaalne vahendaja, sest see on selgelt määratletud, kohalike ametiasutuste poolt tunnustatud ning selle liikmetel on vajalikud tehnilised teadmised, et võimaldada neil asutustel levitada uusi väljatöötatud tehnoloogiaid.

Leader+ programmiga edendati paljude kohaliku elu tege- laste võrgustike loomist ja hakati rakendama uuenduslikku lähenemisviisi territooriumile. See protsess on juba käimas, kuid teha on veel palju.

Kommunidevahelise vahendi väljatöötamine

Liikmesriik: Belgia

Piirkond, ala: Valloonia, Hainaut

Kohaliku tegevusrühma nimetus: Botte du Hainaut

Rahvaarv: 29 820

Pindala: 534 km²

Projekti kogumaksumus: 362 000 eurot

EL: 162 900 eurot

Muud riiklikud vahendid: 162 900 eurot

Erakapital: 36 200 eurot

Projekti kehtivusaeg: september 2005 kuni august 2008

Kontaktisik: Thomas Puissant

Aadress: Place Albert 1er, 38 B-6440 Froidchapelle

Tel: +32 60 41 14 07

E-post: puissant.galdelabotte@skynet.be

Fotod: Belgia riikliku koostöövõrgu üksus

KOOSTÖÖ MAAELU ARENDAMISEL

- Portugal ja Hispaania.
Takistusteta teed
- Itaalia, Hispaania, Prantsusmaa,
Portugal ja Rootsi.
Projekt „Euroopa palverännakute
marsruudid Via Francigena ja
Santiago de Compostela”

PORTUGAL JA HISPAANIA

Takistusteta teed

Puudega inimeste vajadusi arvesse võttes avanevad uued koostöövõimalused ja seni kättesaamatud Pürenee poolsaare turismi valdkonnad.

Sissejuhatus

See projekt eeldab, et turism on sotsiaalne tegevus, mis peaks olema kättesaadav kõigile kodanikele, sh puudega inimestele, kel on ka korrapärase juurdepääsu õigus turismi-kaupadele ja -teenustele. Alentejo (Portugal) ja Extremadura (Hispaania) piirkondade iseäralik kultuur, kultuuripärand ja kliima teevad neist suure turismipotentsiaaliga paigad

ning see ajendas nelja kohalikku tegevusrühma välja töötama riikidevahelist projekti „Takistusteta teed“ (Rotas sem Barreiras). Asjaomased kohalikud tegevusrühmad – TERRAS DENTRO ja ESDIME Portugalis ning CEDECO ja ADERCO Hispaanias – tegutsevad selle nimel, et kõrvaldada mis tahes diskrimineerivaid kitsendusi seoses turismi kättesaadavuse-

ga. See tähendab olemasolevate turismirajatiste väärtuse suurendamist, soodustades samal ajal jätkusuutlikku arengut, rikkuse loomist ja piirkondlikku arengut üldiselt.

Projekt ja selle eesmärgid

Õigus puhkusele ja vaba aja veetmisele vastab suurel määral võrdsete õiguste, võrdsete võimaluste ja mittediskrimineerimise põhimõtetele. Hispaanias ja Portugalis, nagu ka muudes liikmesriikides, on paljudel eri raskusastmega puude või liikumispuudega inimestel (pimedad, kurdid, liikumisvaegusega inimesed, eakad, rasedad jne) siiski piiratud juurdepääs mitmele turismirajatisele ja -teenusele või puudub see hoopis.

Rahvusvaheliste organisatsioonide esitatud andmete kohaselt on puudega inimesi Euroopas 50 miljonit ja maailmas 500 miljonit. Need arvud eeldatavasti kasvavad sotsiaaldemograafiliste ja füüsiliste muutuste ning muutuvate elukommete tõttu.

Suur osa turismipakkumisest ei ole igapäevasele kättesaadav. Liikumispuudega inimeste jaoks esineb reisi planeerimisel palju takistusi. Ühest küljest on olemas füüsilised takistused, mis oma olemuselt teevad ringiliikumise raskeks (need on seotud arhitektuuri, linnaplaneerimise, transpordiga jne), ning teisest küljest on olemas sotsiaalsed ja suhtlemisbarjäärid, mis võivad oluliselt mõjutada asjaomaste inimeste psühholoogilist ja sotsiaalset arengut. Seega tuleb need takistused kõrvaldada füüsiliste objektide kohandamise, turismisektori töötajate väljaõppe ning suhtluskanalite täiustamise kaudu, et tagada olemasolevate turismiresursside kättesaadavus ja täielik kasutus.

Projekti „Takistusteta teed“ keskne eesmärk on luua täielikult kättesaadav riikidevaheline turismimarsruut, mis võimaldab kõigil turistidel tutvuda nelja piirkonnaga. Kõnealune turismimarsruut hõlmab ajalooliste ehitiste ja paikade külastust, looduskauneid piirkondi, loodusega seotud tegevusi, ööbimisi maapiirkondade majutuskohtades ning võimalusi proovida kohaliku köögi roogi. Projekt on suunatud järgmiste eesmärkide saavutamisele:

- edendada võrdseid võimalusi ning hõlbustada liikumis-, nägemis- või kuulmispuudega inimeste sotsiaalset integratsiooni turismi ja meelelahutustegevuste kaudu;
- mitmekesistada olemasolevat turismipakkumist, näidata selle uue turuosa potentsiaali;

- edendada asjaomastes piirkondades turismi ning varustada need infrastruktuuri ja rajatistega, soodustades sellega tasakaalustatud ja jätkusuutlikku arengut;
- luua näidismarsruut, mida saab kasutada muudes Euroopa piirkondades eesmärgiga laiendada see välja poole Pürenee poolsaart.

Plaanidest tegudeni

Projektis osalevate kohalike tegevusrühmade vastutus- alasse kuuluvas neljas piirkonnas olevate turismiinfrastruktuuride (majutuskohad, restoranid, muuseumid, monumendid jne) kättesaadavuse hindamine on lõpule jõudnud. Hindamisel tuvastati juurdepääsetavad asutused (vähemus) ja need asutused, mis vajavad kohandamist. Viimaste osas koostati aruanded, kus kirjeldati üldjoontes juurdepääsunõuete täitmiseks vajalikke muudatusi, mis võimaldaksid nende kaasamist projekti „Takistusteta teed“.

Praegu valmistatakse ette mitut koolituskursust turismisektoriga seotud töötajatele ja töötajatele. See koolituskursus suurendab puudega inimeste teenindamise ja kohtlemise kvaliteeti eri marsruutidel külastatavates asutustes. Kõrvuti sellega toimub arvukalt kohalikule elanikkonnale mõeldud algatusi teadlikkuse tõstmiseks seotud tegevuste kaudu koostöös koolide, kohalike ametiasutuste ja massiteabevahenditega.

Projekt kulmineerub reisijahi avaldamisega kolmes keeles (portugali, hispaania ja inglise keeles), mida levitatakse laialdaselt kõigil peamistel asjatundjatele mõeldud messidel ja näitustel ning mis on kättesaadav ka veebilehel. Leader+ programmi toetust kasutati peamiselt füüsiliste kohanduste tegemiseks, mis olid vajalikud reisi marsruudi eri paikades, ning väljaõppeks ja reklaammaterjalide koostamiseks (sh veebileht).

Aktiivne koostöö

Projekt oli oma uuenduslikkuse tõttu võimalik üksnes tänu puudega inimestega seotud suure arvu valitsus- ja valitsusväliste asutuste ning kõigi nende, kes vastutavad turismiarengu eest asjaomastes piirkondades (piirkondlikud turismiagentuurid, kohalikud ametiasutused, omavalitsuste ühendused, ettevõtted jne), projektis osalemisele. See suur osalus projektis oli projekti alguses tehtud strateegili-

ne otsus ning mitme sidusrühma asjatundlikkus mõjutas projekti kulgu. Tuleks esile tõsta seda, et projekti käigus kõnealuse partnerluse tugevus ja ulatus suurenes tänu mitmesuguste organisatsioonide projektist osavõtule, kes kõik on pühendunud põhimõtte – turism kõigile – rakendamisele.

Viljakas koostöö paljastas altpoolt tuleneval initsiatiivil põhineva kohaliku arendamise ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamise tõelist vaimu, mis on üks Leader-lähemismisviisi peamine eesmärk.

Teine otsustav tegur projekti rakendamisel oli enamiku kohalike tegevusrühmade omavahelise tuttavlikkuse määr, mis tulenes eelnevast koostööst. Piirkondade lähedus võimaldab pidada korrapäraseid koosolekuid, kus projekti arengut ja otsuste tegemist käsitletakse süstemaatiliselt, muutes seeläbi kogu protsessi sujuvaks. Arvestades selle projekti keerukust ja algatuse atraktiivsust, tuleb koordineerida kaasatud rühmade tööd ja nad peavad olema kättesaadavad, et saavutada esialgseid eesmärke ning täita kõigi projekti elluviijate ootused.

Turismisektori kättesaadavus on Hispaanias ja Portugalis erinev. See ajendas teadmiste jagamist ja erinevate tegutsemismudelite vahetamist asjaomaste piirkondade vahel.

Järeldus

Projekt „Takistusteta teed“, mis eeldatavasti lõpetatakse 2007. aasta juunis, on hästi edenenud, kuigi projekti kõige ambitsioonikamate eesmärkide saavutamiseks tuleb veel palju ära teha.

Kuid juba üksnes projekti raames valminud tooted on siiski suurendanud eri piirkondade vahelist ühtekuuluvustunnet ja see tuleneb vastutuse jagamisest projekti kaasatud rühmade vahel. See tõstis omakorda organisatsioonide teadlikkust, mis käesoleval juhul on seotud sotsiaalse ja majandusliku vastutusega ning mis suurel määral ühtib juhtimise mõistega.

Takistusteta teed

Liikmesriigid: Portugal, Hispaania

Piirkond: Alentejo, Extremadura

Juhtiva kohaliku tegevusrühma nimetus: Terras Dentro – Associação para o Desenvolvimento Integrado de Micro-Regiões Rurais

Rahvaarv: 38 036

Pindala: 3218 km²

Muu kohalik tegevusrühm: Portugal

Esdime – Agência para o Desenvolvimento Local no Alentejo Sudoeste

Muud kohalikud tegevusrühmad: Hispaania

Asociación para el Desarrollo rural de la Comarca de Olivenza (Aderco)

Centro de Desarrollo Comarcal de Tentudia (Cedeco)

Projekti maksumus Portugalis: 151 525 eurot

EL: 86 900 eurot

Muud riiklikud vahendid: 55 939 eurot

Erakapital: 8686 eurot

Projekti kogumaksumus Hispaanias: 121 131 eurot

EL: 80 752 eurot

Muud riiklikud vahendid: 40 379 eurot

Projekti kogumaksumus: 272 656 eurot

EL: 167 652 eurot

Muud riiklikud vahendid: 96 318 eurot

Erakapital: 8686 eurot

Projekti kehtivusaeg: jaanuar 2002 kuni september 2008

Kontaktisik: Manuela Fialho

Aadress: Rua Rossio do Pinheiro,
P-7090-049 Alcáçovas

Telefon: +351 266 948 070

Faks: +351 266 948 071

E-post: atd@terrasdentro.pt; leader@terrasdentro.pt

Veebileht: www.terrasdentro.pt

Fotod: Portugali riikliku koostöövõrgu üksus

ITAALIA, HISPAANIA, PRANTSUSMAA, PORTUGAL JA ROOTSI

Projekt „Euroopa palverännakute marsruudid Via Francigena ja Santiago de Compostela”

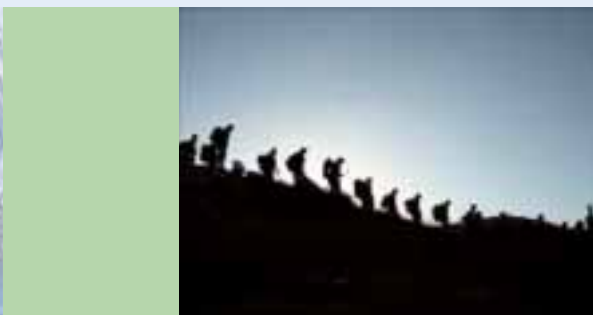
Riikidevaheline koostööprojekt, mille käigus töötatakse välja strateegia integreeritud turismi soodustamiseks ning mille rakendamisel mängib võtmerolli juhtimine.

Catia Zumpano ja Barbara Zanetti, INEA (Istituto Nazionale di Economica Agraria), Itaalia

Sissejuhatus

Santiago de Compostela ja Via Francigena palverännakute marsruudid on kaks läänemaailma tuntumaid religioosede marsruute, mis muutuvad aasta-aastalt aina populaarsemaks palverändurite ja muude sarnaste turistide seas. Osaliselt tuleneb see infrastruktuuride ulatuslikust reklaamisest ja loomisest, mis äratas Santiago de Compostela palverännaku marsruudi vastu rahvusvahelist huvi juba 2000. aastal, selle juubeliaastal. See nähtus annab suurepärase turustamisvõimaluse, pidades silmas territooriumi ja kultuuri arengut, kogemuste vahetamist ja eurooplastevahelise sõpruse süvendamist. See ei puuduta mitte ainult sihtlinnasid Roomat ja Santiago de Compostelat, vaid ka kõiki piirkondi, mida kõnealusel marsruudil läbitakse.

Projekt „Euroopa palverännakute marsruudid Via Francigena ja Santiago de Compostela” on riikidevaheline koostööprojekt, mille kavandasid ja korraldasid Leader II algatuse osana kaks kohalikku Itaalia ja Portugali tegevusrühma. Nende eesmärk oli ergutada oma piirkondade, mida läbivad kaks kõnealust religiooset marsruuti, reklaamimist. Praeguseks on see hästi edenenu projekt, mis hõlmab mitut Euroopa riiki, olles täiuslik näide kohalike tegevusrühmade juhitud koostööprojektide kohta, mis on keerukad mitte ainult projektis osalevate partnerite, vaid ka käimasolevate tegevuste ja eraldatavate rahaliste vahendite mitmekesisuse poolest.

Projekti eesmärgid: Leader II programmist Leader+ programmini

Leader-algatuse eelmise etapi teavitustegevused keskendusid integreeritud turismi edasisele arendamisele, kohaliku majanduse ja ettevõtete tutvustamisele, sotsiaalse ja kultuuripärandi edendamisele ning institutsioonide, kodanike ja tööstusharu vaheliste suhete loomisele ja arendamisele. Kokkuvõtlikult öeldes olid projekti meetmed seotud:

- territooriumi reklaamimisega kirjalike ja multimeediamaterjalide koostamise ning rahvusvahelistel messidel ühise osalemise jms kaudu;
- institutsioonidevaheliste sidemete arendamisega protokollide koostamise ning kohalike omavalitsuste ja haldusüksuste vaheliste projektide ja ühisürituste korraldamise kaudu;
- kultuuri ja hariduse toetamisega veebilehtede arendamise kaudu.

Leader II programmi raames integreeriti see projekt ja sellega seotud tegevused uude kontseptsiooni „I Cammini della Fede“ (Usu rajad) kahe olemasoleva kontseptsiooni, Via Francigena sümboli palveränduri ja Santiago de Compostela palverännaku sümboli karbi ühendamise kaudu. On oluline märkida, et võetud meetmeid arendati edasi ühenduse kultuuripärandi tegevusprogrammi „Raphael“ raames, luues kaks veebilehte.

Leader+ algatuse raames võetavate koostöömeetmete rakendamise alguses leppisid kaks reklaamiga tegelevat kohalikku tegevusrühma, Soprip (Itaalia) ja Portodemouros (Hispaania), kokku tagada selle tegevuse jätkumine, keskendudes järgmistele eesmärkidele:

- partnerlusvõrgustiku arendamine kahel kõnealusel marsruudil tegutsevate riigisiseste ja välismaiste kohalike tegevusrühmade osalemise kaudu ning Associazione dei Comuni della Via Francigenaga (Via Francigena marsruudile jäävate linnade ühendus) tiheda koostöö kaudu, et konsolideerida projekt pikemas perspektiivis;
- kohalike ressursside soodustamine mitme kohaliku toodangu toetamisele suunatud otsese meetme kaudu;
- eraõiguslike või avalik-õiguslike organisatsioonide vaheliste suhete stimuleerimine.

Alates projekti loomisest Leader+ programmi raames on selle tegevus olnud väga intensiivne, mille tulemuseks on 20 kohaliku tegevusrühma laiaulatuslik partnerlus. Tegevuse hulka kuulub ka koostöö Vatikani pühapaikadesse palverännakuid korraldava ametiasutuse Opera Romana Pellegrinaggiga. Partnerlusvõrgustik laieneb, kuna paljud kohalikud tegevusrühmad on pärast tulemustega tutvumist näidanud üles huvi projektis osalemise vastu.

Projekti juhtimine partnerluse ja tegevuse kaudu
Kõnealusel järjest keerulisemaks muutuva projekti tegevuste paremaks juhtimiseks töötati välja üksikasjalik juhtimisstruktuur. Tegelikult määrati kindlaks kaks partnerite tüüpi. Nendeks on täispartner, kes pühendub kogu projektile (ühistegevused, marsruudiga seotud tegevused ja kohalikud tegevused), ning assotsieerunud partner, kes võtab piiratud eelarvega osa ainult ühis- ja/või marsruudiga seotud tegevustest. Kahte tüüpi partnerite vahelised suhted on sätestatud koostöölepingus.

Partnerite eesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks ja stabiilse koostöö tagamiseks otsustasid partnerid luua ka Euroopa palverännakute marsruutide nimelise Euroopa majandushuvigrupi (EEIG). Selle 2004. aasta jaanuaris asutatud organisatsiooni eesmärk on tugevdada partnerlust. Selleks aitab ta välja töötada ühiseid rahvusvahelisi projekte, ergutada üksikute piirkondade reklaami- ja kaubanduslikke ressursse ning luua alused pikaajalisele ühisele lähenemisviisile pärast Leader+ programmi. Tänu kõigile Euroopa majandushuvigrupi ressurssidele saavad selle liikmed kasu mastaabisäästust ja paranenud projektitulemustest ning grupi peamised ülesanded on järgmised:

- ühiste turismitoodete loomine, mis seostuvad Euroopa palverännakute marsruutidega hõlmatud piirkondadega ja tutvustavad neid;
- turismi sihtpakettide väljatöötamise korraldamine;
- toidu ja käsitöötoodete jms valmistamise korraldamine ja turustamine;
- toodete reklaam messidel osalemise, reklaamkataloogide ja muu reklaammaterjali kaudu ning kontseptsiooni juhtimine;
- vastuvõturajatiste püstitamine piki kahte kõnealust marsruuti.

Euroopa majandushuvigrupp lihtsustab tegevuste juhtimist nende jaoks, kes on huvitatud selle koostööprojekti sisust, ja osaleb projektis (isegi nendes piirkondades, mis ei ole hõlmatud Leader+ programmiga).

Kõigele lisaks on Euroopa majandushuvigrupile antud ülesanne töötada välja uued projektiettepanekud, et tagada selle ühise jõupingutuse järjepidevus ning otsida uusi rahastamisvõimalusi riiklikul ja ühenduse tasandil.

Plaanilised meetmed ja edenemise seis

Projektis keskendutakse suurel määral võrgustiku arendamisele kahe kõnealuse kultuurimarsruudi edendamisele huvitatute ja kavandatud tegevuste jaoks, mis laiendab ja tugevdab partnerlust. Seega on kavas levitada teavet kahe kõnealuse marsruudiga hõlmatud piirkondades ning selle tulemusena loodi 18 kohaliku tegevusrühma võrgustik, sh muude asutuste ja institutsioonide võrgustik.

Teises strateegia osas käsitletakse projekti „Euroopa palverännakute marsruudid“ jaoks tõhusa turustuskampaania väljatöötamist. Seda tehakse palverännakutega tegeleva Vatikani ametiasutuse Opera Romana Pellegrinaggi abiga ja see hõlmab turismipakettide, reklaamkataloogide ja muu reklaammaterjali loomist nende marsruutide tarvis ning osalemist Euroopa turismimesseidel. Kaks reklaamkataloogi, mis tutvustavad turismimarsruute piki Via Francigena ja Santiago de Compostela palverännakute teid, on juba avaldatud: „Itinerari culturali e artistici“ (Kultuuri- ja kunstimarsruudid) ning „Gran Tour weekend“ (Suur nädalavahetuse ringreis).

On välja töötatud teabevahetuskava tutvustamiseks kõnealuste marsruutidega hõlmatud piirkondi ning mitmed meetmed, mis on ette nähtud turismipakettide ja marsruutidega seotud kohalike toodete (reklaamkataloogid ja Itaalia reisiklubi teejuhid) müügi toetamiseks. Lisaks sellele korraldati mitu olulist algatust ja ühiskondlikku üritust (2006. aasta Cammino d'Europa-Francigena festival). Loodi veebileht (www.camminideuropageie.com) ja töötatakse

välja teabeportaali. Selle teabevahetusega seotud tegevuse käigus loodi mitu asjaomast vahendit ja kavandati meetmeid eri piirkondade tutvustamiseks strateegilise tähtsusega paikades asuvate teabepunktide kaudu.

Lisaks ühismeetmetele on projektis olemas mitu erimeedet, mis on mõeldud kõnealuste marsruutidega hõlmatud piirkondade reklaamimiseks. Ühismeetodite kaudu palutakse piirkondadel leida sünergia sarnase, samas sektoris juba toimuva tegevusega, järgides samal ajal täieliku tegevusautonoomia põhimõtet. Selle eesmärk on suurendada kohalike ühenduste, kohalike ja riiklike ametiasutuste ja muude asjaosaliste teadlikkust ja seotust projektiga ning tõsta kohaliku turismi kvaliteeti ja korraldada eriüritusi. Iga kohalik tegevusrühm arendas oma konkreetset projektiosa, pidades silmas enda vajadusi ja oma piirkonna potentsiaali. Selle hulka kuulus kohalike ametiasutustega lepingute sõlmimine, turismipakettide loomine, teede avamine, reklaammaterjali levitamine ja ettevõtete toetamine ürituste korraldamise jms kaudu.

Via Francigena puhul rakendasid valitud Itaalia piirkonnad tihedas koostöös Associazione italiana dei Comuni attaversati dall'Itinerarioga (marsruudil asuvate Itaalia linnade ühing) mitut reklaamimeedet (ürituste korraldamine, teabematerjali väljatöötamine jne).

Proгноositavad tulemused ja tulevikuväljavaated

Euroopa palverännakute marsruudid, mis läbivad kogu Euroopat põhjast lõunasse ja läänest itta, annavad Euroopa riikidele ja inimestele erakorralise võimaluse kohtuda kultuuriliste, ajalooliste või religioossete ühiste juurte otsingutel. Oleks häbiasi mitte jätkata seda algatust pärast Leader+ programmi lõppu.

Koostöö, mis oli eespool kirjeldatud projekti võtmeosa, on suurepärane näide sellest, kuidas tuleb kavandada ja rakendada tõhusat territooriumipõhist turundusstrateegiat. Lisaks sellele tõestasid partnerid oma suutlikkust juhtida laiaulatuslikke ja keerukaid koostööprojekte. Näiteks

Euroopa majandushuvigrupi loomine kiirendas paljude plaaniliste tegevuste väljatöötamist ja rakendamist. Kuigi teatavad tegevused on veel käimas, saab kindlalt väita, et kõnealusel projektil on positiivne mõju kohaliku turismi arendamisega hõlmatud piirkondadele nii turismi mahu kui ka kvaliteedi poolest.

Saavutatud tulemustest julgustatuna leppisid kõik partnerid kokku koostöö jätkamises väljaspool Leader+ programmi ning partnerluse tugevdamises. Lisaks plaanivad kõik partnerid otsida uusi rahalisi võimalusi projekti toimimisaspektide hoidmiseks ja võimendamiseks.

Euroopa palverännakute marsruudid

Liikmesriigid: Itaalia, Hispaania, Prantsusmaa, Portugal, Rootsi

Juhtiva kohaliku tegevusrühma nimetus: Gal Soprip (Itaalia)

Rahvaarv: 99 916

Pindala: 3704 km²

Itaalia

Gal Appennino Bolognese

Gal Antico Frignano

Gal Valle d'Aosta

Gal Garfagnana

Gal Sviluppo Lunigiana

Gal Vastese Inn

Gal Titerno

Gal Basento Camastra

Gal Sviluppo Vulture

Gal Akiris

Gal dei Cimini

Gal degli Etruschi

Hispaania

Gal Portodemouros

Gal Val do Limia de Celanova

Gal Ribeira Sacra Lucense

Gal Pais do Bibei Ribeira Sacra de Orense

Prantsusmaa

Gal Artois Lys

Portugal

Gal Adril

Rootsi

Gal Intryck Halsingland

Projekti kogumaksumus: 5 289 579 eurot

Projekti maksumus Itaalias

Projekti kogumaksumus: 3 819 752 eurot

EL: 2 673 826 eurot

Muud vahendid: 1 145 926 eurot

Muud partnerid (kogumaksumus)

Hispaania: 1 373 627 eurot

Prantsusmaa: 81 200 eurot

Portugal: summat ei ole veel kindlaks määratud

Rootsi: summat ei ole veel kindlaks määratud

Projekti kehtivusaeg: september 2003 kuni detsember 2007

Kontaktisik: Giovanni Pattoneri

Address: Via Sandro Pertini, 10, I-43100 Parma

Telefon: +39 0521 247 656

Faks: +39 0521 243 999

E-post: info@camminideuropageie.com

Veebileht: www.camminideuropageie.com

Fotod: kohalikud tegevuse partnerrühmad

NAISED JA NOORED LEADER+ PROGRAMMIS

- **Austria.**
Intervjuu Ursula Maringeri,
Austria kohaliku tegevusrühma
„Verein Südburgenland plus“
projektijuhiga

- **Soome.**
Võim maapiirkondade noortele

AUSTRIA

Intervjuu Ursula Maringeriga

Austria kohaliku tegevusrühma „Verein Südburgenland plus” projektijuht

Sissejuhatus

Ursula Maringer sündis 1976. aastal Lõuna-Burgenlandis. Pärast gümnaasiumi lõpetamist läks ta Viini ülikooli. Loodusvarade ja rakendusteaduste ülikoolis õppimise ajal osales ta piirkondliku planeerimise kursustel, kus mõistis, et väikesed asjad võivad peale piirkonna väärtuse tõusu muuta ka seal elavate inimeste identiteeti. Tal tekkis soov saada piirkondlikuks planeerijaks. Pärast õpingute lõpetamist kandideeris ta Leader+ programmi kohalikus tegevusrühmas pakutavale töökohale ja tal õnnestus see ka saada. Austrias on õigupoolest 56 kohaliku tegevusrühma juhust 17 naist. Ajavahemikul 2002 kuni 2005 tegutses üks temaatiline töörühm (võrdõiguslikkuse süvalaiendamise maaelu arengus), mis pööras tähelepanu naiste tähtsusele selles rollis.

Lõuna-Burgenland on ligi 1400 km² suurune ja peaaegu 100 000 elanikuga maapiirkond, mis on jagatud kolmeks piirkonnaks. See on ka piiriala: idas asub Ungari, lõunas Sloveenia ja läänes Austria Steiermarki liidumaa. Piiriäärsuse tõttu ei olnud piirkonna majanduslik areng nii tugev, kui see oleks võinud olla. Näiteks piirkonnas on ainult üksikud ettevõtted, kes on võimelised palkama suurel hulgal töötajaid.

Leader+ Contact Point: „Kuidas Te sattusite tööle kohaliku Südburgenlandi tegevusrühma? Mis teile oma töö juures kõige rohkem meeldib? Mida te veel tahaksite teha?”

Ursula Maringer: „Nagu ma juba ütlesin, oli mul pärast õpinguid hea võimalus saada piirkondliku planeerija töökoht. Nägin töökuulutust ning pärast taotlusdokumentide saatmist läksin otse töökoha asukohta Güssingisse, et saa-

da ülevaadet sellest kohast. Pärast minu kirjaliku taotluse läbivaatamist kutsuti mind töövestlusele. Ma mäletan, et kohaliku tegevusrühma esindajad küsisid minult vestluse ajal: „Mis te arvate piirkonnast?” Ma ütlesin: „See on paljude võimalustega suurepärane piirkond. Piirkonnas elavad inimesed tahavad muutusi ja osaleda protsessis; nad otsivad ainult abikäsi!”

Alguses ma kartsin pisut Leader+ programmist kõnele da, kuid pärast viis aastat töötamist sellel töökohal tean, et olen üsna hea kõnepidaja, ning praegu ma enamjaolt naudin kõnelemist piirkondlikust planeerimisest, Leader+ programmi paeluvatest aspektidest ja naudingust, mida ma saan toimivast projektist.

Mulle meeldib töötada koos inimestega, eriti loovate, positiivsete ja uuendusmeelsete inimestega: nendega, kes on motiveeritud ja kel on eesmärgid. Mulle meeldib väga see, kui saan ulatada neile oma abikäe Leader+ raha kasutamisel nende ideede realiseerimiseks. Vahel soovin, et saaksin rohkem suhelda kõigi projektijuhtidega, et saada nende projektidest rohkem teada.”

CP: „Südburgenland on arenev viinamarjakasvatusepiirkond. Kuidas see mõjutas neid projekte, millega on seotud teie kohalik tegevusrühm?”

UM: „Südburgenland ei ole üksnes arenev viinamarjakasvatusepiirkond. Seda tuntakse järjest enam kui hea toiduga piirkonda. Seetõttu oli meil ja on ka praegu palju kvaliteetveini ja -toidu piirkonna maine loomise projekte. On olemas üks suur turundusprojekt nimega „Südburgenland on tükike paradisiist”, mis seisneb eri toidutööstusettevõtete ja viinamarjakasvatavate vahelises koostöös.

Projekti „Buschenschanki parim“ (leiba ja veini pakkuvate viinamarjakasvatavate projekt) reklaamitakse projekti „Qualitätsbuschenschank“ kaudu. Lisaks teeme reklaami parimatele söögikohtadele, kus pakutakse „Pannonische Schmankerlwirte“ algatuse raames kohalikku sööki-jooki, ning meil viidi ellu ka kaks veini turustamise projekti. Veebilehel www.ein-stueck-vom-paradies.at on link sellealase ja muu töö alase teabe juurde, mida me teeme Südburgenlandi veini kvaliteedi tõstmiseks.”

CP: „Piirialana on teil soodne asukoht uute liikmesriikidega koostöö tegemiseks. Kas Te saate öelda midagi asetleidnud või kavandatavatest mis tahes riikidevahelistest koostööprojektidest ja sellest, kuidas need ideed sündisid? Milline on see koostöö võrreldes koostööga teiste Austria kohalike tegevusrühmadega?”

UM: „Südburgenland on piiriala ning Ungari ja Sloveenia on meie naabrid. On olemas päris mitu koostööprojekti tänu Interregi programmile, kuid me ei ole ellu viinud piiriüleseid koostööprojekte Leader+ programmi raames. Leader+ raames rakendati ainult ühte projekti „Alpe Pannonia“, mille raames rajati umbes 100 km pikkune matkarada, mis ei ole ainult rada, vaid see pakub ka igasuguseid puhkamis- ja ajaveetmisvõimalusi ning ühendab kolme Austria ja ühte Ungari piirkonda. Sellest hoolimata on meie suhted naabritega, eriti Ungariga, head – palju paremad kui enne ELi programmide rakendamise algust.”

CP: „Taastuvenergiapoliitika on Südburgenlandis hästi välja töötatud. Mis oli Teie arvates selle strateegia alus ning milline on Teie arvates olnud energeetikaga seotud projektide keskkonna- või majanduslik mõju?”

UM: „1990. aasta paiku tahtis Güssingi linnavalitsus vähendada üldkasutatavate hoonete energiakulusid. Nad vahtasid välja aknad ja kaalusid uute küttesüsteemide ostmist.

Üks nende töötajatest oli insener, kes tundis suurt huvi taastuvenergiapoliitika vastu. Ma arvan, et just tema argumentid veensid linnavalitsust tegema otsuse ehitada piirkondlik katlamaja. Selle süsteemi abil võis Güssing varustada end energiaga. Sellega sai alguse taastuvenergia laialt ulatuslik arendamine meie piirkonnas. Sellest hetkest saidik arendati Lõuna-Burgenlandis, põhiliselt Güssingis ja selle ümbruses, välja ja ehitati palju eri tüüpi taastuvenergia süsteeme. Asutati ka Euroopa taastuvenergia keskus.

Keskkonnamõju on oluline, kuid selle projekti algatamine oli kasulik ka piirkonna majandusele. Praegu töötab taastuvenergiasektoris mitusada inimest ning piirkonnale lisandub aina rohkem väärtust.”

CP: „„Tükike paradisiist“ (Ein Stück vom Paradies) on suur strateegiline projekt, millesse Te olete kaasatud. Kas Te saate öelda paar sõna projekti ja Teie ootuste kohta seoses sellega? Kas see on Teie arvates parim tava ja midagi sellist, mida muud piirkonnad võiksid ehk järele teha?”

UM: „Südburgenland – Ein Stück vom Paradies“ on suur koostööprojekt, milles osaleb ligi 30 peamiselt väikest tootlustusettevõtet, alates meiereidest ning lõpetades veini- ja puuviljatootjatega, see hõlmab kondiitritsehhe, pagariärisid ja püüliveskeid. Iga aasta maikuu, 2007. aastal 19.-20. mail, toimub üritus „Tule paradisi!“, mil need ettevõtted avavad oma ukseid ja näitavad oma tooteid asjahuvilistest gurmaanidele. Eribrošüür „Paradiisi kompass“ suunab külalisi aasta igal kuul tootjate juurde, kus saab küsida nõu, proovida tooteid ja osta ka suveniiriks „tükikese paradisiist“. Selle projekti puhul oli oluline asi hästi väljatöötatud veebileht, mis annab klientidele veel rohkem teavet selle kohta, kuidas nad saavad nautida Südburgenlandi „GENUSS-regioni“.

Selle algatuse me käivitasime 2003. aastal. See on kahtlemata üks meie tähtsamatest projektidest, milles osaleb

ligi 30 ettevõtet kolme piirkonna umbes 20 paigast. Kuid seda järele teha on üsna keeruline. Miks? Ettevõtete suurus on erinev; ettevõtjatel on erinevad huvid ja rahalised võimalused. Seetõttu oleks võimatu moodustada õige eelarvega rühm. Meil õnnestus see takistus ületada. Nüüd on meil võimalik korraldada häid reklaamikampaaniaid. Projekt vajab peale raha ja huvitatud tootjate ka projektijuhti, kes nõustub tegelema projektiga üle 40 tunni nädalas, sest väikeprojekti ideede väljatöötamine ja nende elluviimine võtab palju aega. Kui oled saavutanud edu, siis on see asjaomaste ettevõtete ja projektijuhi jaoks suur saavutus ning see annab motivatsiooni jätkata projekti elluviimist. Kuigi iga piirkond on erinev, võib ka muud liiki koostöö olla mõistlik.”

CP: „Lähtudes Teie arusaamast Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EARDF), kuidas muudab see Teie arvates Teie tööd kahe aasta pärast?”

UM: „Mu töö muutub suuresti, kui Leader-programmist saab põhiprogramm. Siis saab sellest Burgenlandis väga oluline toetusprogramm. Leader-programmis on siis veel rohkem raha ja see tähendab rohkem projekte. See on hea, kuid teisest küljest kardan, et projektide kvaliteet langeb. Tahaksin veel öelda, et me kaotame ka toetusprogramme, nagu BABBI, mis on põllumajandustootjate toetamise koostööprogramm, ja Burgenlandi põhiprogrammid. Nii et olen kindel, et paljud organisatsioonid taotlevad oma eesmärkide saavutamiseks toetust uuest Leader-programmist.

Leader-programmi raames rakendati alati altpoolt tulevaneval initsiatiivil põhinevat lähenemisviisi. Nüüd kardan, et hakkab valitsema ülaltpoolt tulenevast initsiatiivist lähtuv lähenemisviis. See võib suurel määral muuta minu tööülesandeid: arendustegevus koostöös inimestega *versus* poliitiliste soovide täitmine, aga elame-näeme ...”

CP: „Mida Te tahaksite öelda Leader+ programmis töötava noore naisena teistele maaelu arendamisega tegelevatele naistele? Mida veel saaks ära teha naiste ja noorte sellisesse tegevusse kaasamiseks?”

UM: „Mõelge globaalselt ja tegutsege kohalikul tasandil! Probleeme ei ole olemas; me lihtsalt seisame silmitsi ülesannetega, mis tuleb lahendada. Leader+ programmis me alati katsetame uusi probleemide lahendamise viise. Kuigi on tähtis liikuda edasi, on eksimine siiski lubatud. Seetõttu ei tohi me karta vigu teha. Kui ettevõtted katsetavad uusi tooteid ja rakendavad uusi ideid koos, siis märkimisväärne osa nendest ei anna positiivseid tulemusi. Miks siis peaks see olema teistmoodi piirkondliku planeerimise puhul?! Niisiis, naised, uskuge endasse, oma töösse ja ideedesse ning proovige neid ellu viia. Kui need ei ole ette nähtud teoks saama, siis need kaovad, kui aga on, siis jäävad need püsima ja põhjustavad kunagi muutusi!

Pean siiski lisama, et naiste ja noorte piirkondlikku planeerimisse kaasamiseks on vaja eriplatvorme. Neil on omad kohad, kus nad tunnevad end mugavalt ja kindlalt. Seega tuleb edu saavutamiseks minna nende juurde ja rääkida nendega nende endi keeles.”

Teabeüritus Paraineni Sarlini koolis;
foto: Jani Waldén

SOOME

Võim maapiirkondade noortele

Leader-meetodid annavad piirkonna saarestiku noortele vahendeid mitte ainult oma, vaid ka nende omavalitsuste tuleviku kujundamiseks.

Sissejuhatus

Edela-Soomes asuv kohalik tegevusrühm „I Samma Båt” on paljuski üsna eriline. Selle tegevusrühma tegevuspiirkond on suuresti kakskeelne: 49% elanike emakeel on rootsi keel, ülejäänutel aga soome keel. Piirkond koosneb liigendatud rannikualadest, 14 kohalikust omavalitsusest ja 20 000 saarest, millest 150 on asustatud. Piirkonna liigendatud iseloomu tõttu on juurdepääs sellele raskendatud ning mitme praamiga ümberistumistega sõites on reisiaeg väga pikk. Seetõttu ei ole raske arvata, et sellistes oludes elavad noored kolivad hea meelega mujale.

Saarestiku noored esitavad tööpoolest kohaliku tegevusrühma tööle täiesti uue väljakutse, kuna tavapäraseid noorte tegevusi, mida tavaliselt korraldab kohalik omavalitsus, ei saa korraldada igal saarel ja abajal. Seetõttu on vaja noorte endi abi ja ideid selle kohta, milline roll on kohalikul omavalitsusel praegu ja milline võiks see olla tulevikus.

Piirkonna noorte aktiivseks muutmine ja kaasamine

Projekti „Võim maapiirkondade noortele” (www.nuori.fi) eesmärk on ergutada noori, kaasates neid kasulikesse tegevustesse, mille aluseks on võetud noorte endi soovid. Projekti viiakse ellu tihedas koostöös aktiivsete piirkondlike ühendustega.

Projektijuht Jani Lastuniemi sõitis piirkonnas ringi oma vana autoga, et tutvustada ennast ja projekti. Peaaegu 40 piirkonna koolides toimunud kohtumist tegid Janist hästi tuntud isiku. Ta kohtub regulaarselt noortega ja abistab neid projektide kavandamisel, osaleb projektide elluviimisel ning lisaks vastutab projektijuhtimise eest. Projekti rahastamine katab projektijuhi palga, teabevahetus-, sõidu- ja telefonikulud.

Põhimõtteliselt viiakse projekt ellu noortevahelise võistlusena „Viska viis”. Selle võistluse sümbol on avatud käsi, mis kavandab, loob ja ehitab. Avatud käsi rakendab

Pressikonverents; võistlus algab;
foto: Marcus Lepola

energiat õigetes kohtades ja isegi aitab täide viia unistusi. Võistlus korraldatakse kord aastas ja selles osalemise avalduste esitamise tähtaeg on viis-kuus nädalat. Selle aja jooksul külastab projektijuht kõiki piirkonna koole (põhikoole, kutsekoole, keskkooles – kokku 18 kuni 20 haridus-asutust) ning ühendusi, kes turustavad võistlust ja pakutavaid võimalusi. Ta püüab alati veeta igas koolis terve päeva, et arutada ja kavandada noortega projekti. Avalduste esitamise tähtaja jooksul on noortel võimalus osaleda võistluses, täites avalduse vormi, st vastates viiele küsimusele. Kaks tähtsaimat küsimust on: „Mida te tahate teha?” ja „Miks?”. Projekti rakendamise meetodit ja rahalisi aspekte saab kavandada koos, kui noored arvavad, et see ülesanne on nende jaoks liiga raske.

Kulg ...

Pärast avalduste esitamise tähtaja lõppu vaatab projektijuht kõik avaldused läbi ja vajaduse korral võtab rühmadega ühendust täiendava teabe saamiseks. Kuna avaldus on koostatud postkaardi kujul, on selle esitajal vaja ainult osta postmark ja seejärel saata avaldus otse kohaliku tegevusrühma kontorisse. Kui kõik avaldused on läbi vaadatud, tuleb kokku projekti juhtrühm ja analüüsib neid veel kord. Lõpuks tuleb juhtrühm veel kord kokku, et otsustada, millised projektid vastavad rahastamise eeltingimustele. Projektijuht abistab noori nende projektide elluviimisel. Eesmärk on suunata kõik kulud kohaliku tegevusrühma kanda, seega ei pea noored projekti rahastamisel üldse kasutama oma raha.

Nende alaprojektide rahastamiseks on ette nähtud 10 000 eurot, ühele projektile eraldatakse 100 kuni 500 eurot. Praeguse seisuga on rahastatud 24 noorte projekti. Projektides osalevad 13–22aastased noored, kokku 120 noort, ning loomulikult on neis osalenud ka noori toetavad täiskasvanud.

... ja projektid

Projekti veebileht www.nuori.fi on loomulikult nii soome kui ka rootsi keeles. Veebilehel antakse üldteavet projekti kohta ning see sisaldab vorme, mis tuleb täita rahastamise taotlemisel, ja juba rahastatud tegevuste näited. Nende hulka kuuluvad:

- noorte tantsurühma turustamise parandamine ja uute kostüümide jaoks materjalide hankimine;
- uue serveri ostmise saarestiku noorte igakuise ürituse jaoks (www.pargas.net);
- Paraineni linna keskpargis asuva elektriliste mudelauto-de raja remont, milles osalesid nii noored kui ka nende vanemad;
- projekt Kemiö saare noortele, kel tekkis huvi pallimängu vastu, mida tavaliselt mängivad nägemispuudega inimesed, ning kes siis hankisid mänguvarustuse ja reklaamisid seda mängu oma piirkonnas;
- Velkua ja Iniö saarte noorte projekt, et hankida saalihoiki jaoks vajalik varustus;
- Iniös elluviidud projekt, kus noored otsisid ka võimla sisse-seade, et pakkuda igas vanuses elanikele võimalust ennast vormis hoida;
- Paraineni rahvatantsurühm vajas Põhjamaade üritusel osalemiseks uusi rõivaid. Projektiga rahastati materjalide ostu ja rõivad valmistati vabatahtliku töö osana;
- projekt, mida teine Paraineni rühm kasutas värvikuulimängude korraldamiseks kogu piirkonnas.

Need näited kinnitavad selgelt, et küllaltki väikese rahaga saab ellu viia tegevusi, millest ei saa kasu mitte ainult noored, vaid ka igas eas elanikud. Piirkonna olude ja transpordi keerukuse tõttu on oluline asjaolu see, et noored oleksid aktiivsed. Neid tegevusi, mis peavad saarestikul olema, et see oleks hea koht elamiseks noortele ja täiskasvanutele, teavad kõige paremini saarte elanikud ise.

Raadio teel juhitavate mudelautode võidusõiduraja peaarhitektid: Tobias Eriksson (vasakul) ja Mathias Gustafsson;
foto: Jani Lastuniemi

Juhtimine töös

Selles projektis rakendati Leader-meetodit üsna äärmuslikul viisil: noored ise juhivad oma alaprojekte, tegevusi teostatakse ainult siis, kui noored on ise aktiivsed ning oskavad esitada veenvaid argumente nende vajaduste ja projektide kasuks. Kuigi rahastamise taotlemist lihtsustati, peavad noored ikkagi kirjeldama projekti eesmärki, koostama eelarve ja looma eeldusi täiendavaks rahastamiseks.

On ebatõenäoline, et niisugust projekti oleks olnud võimalik ellu viia Leader+ programmi rahaliste vahenditeta. Kuid rahastamisest olulisem on Leader-meetodi pakutud mudel. On raske ette kujutada, et sellela oleks olnud võimalik isegi niisuguse projekti loomine.

Projekt „Võim maapiirkondade noortele“ ei ole Soomes ainulaadne. Ka teised Soome kohalikud tegevusrühmad (Suupohjan Kehittämisyhdistys ry, PIRITYISET ry, YHYRES-Kyrönmaan Kehittämisyhdistys ry, Pohjois-Kymen Kasvu ry) viivad ellu sarnaseid projekte.

Võim maapiirkondade noortele

Liikmesriik: Soome
Piirkond, ala: Varsinais-Suomi
Kohaliku tegevusrühma nimetus: Samassa Veneessä, I samma Båt
Rahvaarv: 30 000
Pindala: 10 000 km²
(millest maa moodustab 2000 km²)

Projekti kogumaksumus: 79 930 eurot
EL: 35 968,50 eurot
Muud riiklikud vahendid: 35 968,50 eurot
Erakapital: 7993 eurot
Projekti kehtivusaeg: november 2004 kuni mai 2007

Kontaktisik: Jani Lastuniemi
Adress: Fredrikaplan 1, FI-21600 Pargas
Telefon: +358 44 5866 904
E-post: jani.lastuniemi@sameboat.fi
Veebileht: www.nuori.fi

Fotod: Soome riikliku koostöövõrgu üksus

UUED LIIKMESRIIGID

PREPARE programmi osa maaeluvõrgustike tugevdamisel

Michael Dower, PREPARE programmi koordinaator aastatel 2000–2006, ja Urszula Budzich-Szukala, PREPARE programmi koordinaator aastal 2006

Käesolevas artiklis kirjeldatakse PREPARE (Euroopa maapiirkondade partnerlus) rolli ELi uutes liikmesriikides ning Kesk-Euroopa läbirääkijariikides maaeluvõrgustike loomise ja tugevdamise toetamisel. PREPARE programmi eesmärk on tugevdada kodanikuühiskonda kui maaelu arengu olulist osalist ja kohalike omavalitsuste partnerit. See protsess soodustab osalusdemokraatia tugevdamist ja on tihedalt seotud Leader-algatuse rakenduse kiire kasvuga Kesk-Euroopas.

PREPARE programmi käivitamine kohalike tegevuste elluviimiseks

PREPARE algatust hakati ellu viima 1999. aastal pärast edukat väljasõiduseminari Eestisse ja Rootsi, mida ajendas Euroopa Parlamendile esitatud aruanne läbirääkijariikide maaelu arengu väljavaadete kohta. Algatuse esialgsed partnerid olid Forum Synergies – riikidevaheline jätkusuutliku arengu võrgustik; Ecovast – Euroopa külade ja väikelinnade nõukogu; Rootsi rahvaliidumiste nõukogu (Folkrörelserådet Hela Sverige ska leva) ning Eesti külaliikumine (Kodukant).

Need asutused aitasid ühiselt kaasa maakogukondade aktiivsesse kaasamisse nende endi heaolu suurendamiseks mõeldud tegevusse. Näiteks Rootsis hõlmab rahvaliidumiste nõukogu võrgustik ligikaudu 4000 külade tegevusrühma, kes tegutsevad aktiivselt oma külates ning on ühendatud maakonna ja riiklikul tasandil. Eestis käivitati 1992. aastal Rootsi abiga algatus suurendamaks rahva kaasatust kahes maakonnas, selle tulemusena loodi 1997. aastal külaliikumine Kodukant. 1999. aastal toimunud väljasõiduseminaril kahte kõnealusesse riiki, milles osalesid inimesed valitsusvälistest organisatsioonidest ja kõikide Kesk-Euroopa läbirääkijariikide valitsusasutustest, ilmnas selgelt, kuidas maapiirkondade inimesed saavad ühiselt tegutseda endi elu paremaks muutmise nimel. Lisaks saadi kinnitust ka selle kohta, kui innustav võib olla teise riigi külastamine ja kodanikuliikumiste nägemine külade tasandil.

PREPARE programm ja maaeluvõrgustikud

Seetõttu leppisid esialgsed PREPARE programmi partnerid kokku koostöö tegemises Kesk-Euroopa läbirääkijariikide maapiirkondades kodanikuühiskonna võrgustike loomise või tugevdamise edendamisel. Peatselt ühines nendega

1998. aastal asutatud Ungari Maaparlament ja seda taas rootslaste abiga. Partnerid otsustasid hakata ellu viima programmi, millel oli kaks haru – toetus konkreetsetes riikides loodavatele võrgustikele ning rahvusvaheliste ürituste korraldamine paljude riikide elanike kokkuvõimiseks, et jagada ideid ja kogemusi.

Varsti ilmnas, et riiklike maaeluvõrgustike või liikumiste jaoks puudub standardne mudel. Riigid erinevad üksteisest suuruse, asustusüksuste struktuuri ning sotsiaalsete, kultuuri- ja poliitiliste tavade poolest. PREPARE programmi partnerid ei püüdnud kehtestada ühte kindlat kodanikuühiskonna mõistet. Selle asemel võtsid nad ühendust riikides asutatud kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja pakkusid oma abi (võimaluse korral) tugevate kohalike juurtega riikliku struktuuri loomisel või tugevdamisel.

Viimase kuue aasta jooksul on PREPARE programmi toetuse ja abiga loodud riiklikud maaeluvõrgustikud või -liikumised seitsmes Kesk-Euroopa riigis. Need varieeruvad paljude valitsusväliste organisatsioonide vahelise koostöö foorumitest maakogukondade ühenduste ja/või Leader-rühmade võrgustikeni. Nende hulka kuuluvad (järjestatud ametliku asutamise kuupäeva järgi):

- Slovakkia Maaparlament, asutatud 2000. aastal, mis viib kokku riiklikud ja piirkondlikud valitsusvälised organisatsioonid ning millel on tugev piirkondlik struktuur ja ühendus mikropiirkondadega ja Leader-tüüpi rühmadega;
- Poola maaelu foorum, loodud 2002. aastal kõikide selles väga suures riigis asutatud maaelu arenguga ja keskonnakaitsega tegelevate valitsusväliste organisatsioonide vahelise ametliku koostöö platvormina;
- Sloveenia maaelu arengu koostöövõrgustik, loodud 2002. aastal, mis on eraisikute, valitsusväliste organisatsioonide ja (hiljuti ühinenud) Leader-tüüpi rühmade koondis;
- Leedu Maakogukondade liit, asutatud 2002. aastal, mis on aktiivsete maakogukondade sõltumatu liit ja mille liikmeskonda kuulub üle 350 kogukonna ühenduse;
- Läti maaelu foorum, loodud 2004. aastal, mis koondab valitsusvälised organisatsioonid ja Leader-tüüpi partnerlused;

- Tšehhi Vabariigi riiklik maaelu vaatluskeskus, mille asutas 2005. aastal kaheteistkümnest eraisikust ja organisatsioonist koosnev rühm. Selle võrgustikku kuulub riiklik maaelu taassünni ühing ja üle 40 Leader-rühma;
- Horvaatia maaelu arengu võrgustik, loodud 2006. aastal, mis on maaelu küsimustega tegelevate valitsusväliste organisatsioonide rühm.

Nelja viimatinimetatud ühenduse loomist kaasrahastasid PREPARE programmi partnerid C. S. Mott'i fondist⁽¹⁾ programmi elluviimiseks saadud suuremeelsete toetuste abil. Kuuest esimesest eespool nimetatud võrgustikust on saanud PREPARE programmi partnerid ning partneriks on saanud ka Soome külaliikumise liit (Suomen Kylätoimintary), mis asutati 1997. aastal ja mille võrgustik hõlmab ligikaudu 4000 külaliitu. Partnerid keskenduvad praegu kodanikuühiskonna tugevdamise toetamisele Rumeenias, Bulgaarias ja ELi uutes naaberriikides: Balkani maades ning Sõltumatute Riikide Ühenduse läänepoolsetes riikides, nagu Bosnia ja Hertsegoviina, Serbia, Albaania, Makedoonia ja Ukraina.

Maakogukondade hääl

Iga PREPARE programmi partner püüab esindada enda riigi kontekstis maakogukondade arvamust, eelkõige oponeerides valitsusele, ja ergutada maakogukondade otseid algatusi. Vajadus niisuguste kohalike valitsusväliste algatuste järele erineb riigiti, sõltudes eelkõige omavalitsuse mudelist. Näiteks Rootsisis, Soomes ja Eestis on omavalitsusõigusega kogukonnad pigem suured, sageli hõlmab üks kohalik omavalitsus palju külasid: sel juhul on väga tähtis üheks osalusdemokraatia vormiks olevate külade tegevusrühmade olemasolu, mis on riiklike maaeluvõrgustike põhiüksused. Vastupidi sellele on Ungari, Tšehhi Vabariigi ja Slovakkia omavalitsusõigusega kogukonnad väikesed ning nende juhid on aktiivsed, seega vajadus eraldi külade tegevusrühmade järele on väiksem. Nendes riikides esineb struktuurne vajadus mikropiirkondade järele, mis võimaldavad mitmel või paljudel kohalikel omavalitsustel teha koostööd, sageli koos alampiirkondliku valitsusvälise organisatsiooniga või selle kaudu.

Seos Leader-programmiga

Juhtimismudelite erinevus mõjutab riiklike võrgustike või foorumite kuju ja tööd. Nad kõik püüavad arendada oma liikmesorganisatsioonide suutlikkust. Seetõttu oli Leader-

programmi saabumine – kui uutes liikmesriikides 2004. aasta maist alates kohaldatava Euroopa Liidu maaelu arengu poliitika valikosa – nende jaoks väga oluline. See olulisus on seotud kolme asjaoluga: sellega, et Leader-programmi partnerlused annavad kodanikuühiskonnale võimaluse teha struktureeritud viisil koostööd avalik- ja eraõiguslike organisatsioonidega; et Leader-rühmasid saab luua juba olemasolevate mikropiirkondlike struktuuride alusel, mis hõlmavad valitsusväliseid organisatsioone; ja sellega, et Leader-programm on kanal, mille kaudu on külade tegevusrühmadel ja muudel kohalikel valitsusvälistel organisatsioonidel võimalik saada kasu riiklikust ja Euroopa poliitikast ning rahalistest vahenditest.

1. Koolitusprogrammid. Kõnealustel põhjustel tegid mitu PREPARE programmi partnerit suuri jõupingutusi, mõnel juhul kaasrahastades PREPARE programmi enda vahenditega, seoses Leader-programmi toetajatele või korraldajatele mõeldud koolitusprogrammidega. Näiteks Poola maaelu foorumi üks esimesi tegevusi 2003. aastal oli projekt „Kohalike kogukondade ettevalmistamine Leader-tüüpi tegevusteks”, mida kaasrahastati Poola koostööfondist ja PREPARE programmist. Projekt keskendus nende koolitajate väljaõppele, kes koolitaks selliste kohalike partnerluste toetajaid, mille puhul saaks kasutada Leader-tüüpi rahastamist. Programm hõlmas mitut seminari ja kahte õppelähetust, et näha Leader-programmi toimimist Iirimaa ja Saksamaal; mõlemat lähetust korraldasid PREPARE võrgustiku liikmed.

Sarnast väljaõpet edendasid oma riikides Slovakkia Maaparlament ja Ungari Maaparlamendi juhtivliikmed.

2. Tšehhi Vabariigi näide. Hea näide PREPARE programmi ja Leader-algatuse vaheliste seoste kohta saadi Tšehhi Vabariigilt. Siin kaasrahastati PREPARE programmist kahe piirkondliku valitsusvälise organisatsiooni, Omega Liberec ja CpKP töö kahte etappi – toetajate koolitamist Leader-tüüpi rühmade loomise ning nende töö alustamise abistamiseks. Nende rühmade arv kasvas kiiresti seoses Tšehhi Vabariigi Leader-programmiga, mida hakati ellu viima isegi enne riigi ühinemist Euroopa Liiduga, ning seejärel tänu valitsusasutuste Leader-programmi käsitlevate sätete jõulisele kasutamisele ühise põllumajanduspoliitika teise samba raames. Tulemuseks on see, et valitsusvälised organisatsioonid ja teised toetajate koolitamisega seotud asjaosalised asutasid riikliku maaelu vaatluskeskuse, mis juhib Tšehhi Leader-programmi rühmade võrgustikku.

⁽¹⁾ Charles Stewart Motti fond on Charles Stewart Motti poolt 1926. aastal asutatud heategevusfond, mis haldab rahalisi vahendeid nelja programmi kaudu: kodanikuühiskond, keskkond, ränipiirkond ja vaesusest väljapääsemise teed. Fond on ette nähtud ausa, õiglase ja jätkusuutliku ühiskonna edendamise projektide toetamiseks; see toetab mittetulunduslikke programme Ameerika Ühendriikides ning piiratud määral ka muudes riikides.

3. Rahvusvahelised üritused. PREPARE programmi roll selles riigisiseses töös oli edendada tegevusi, tagada teiste riikide ekspertide kaasatus ja vajaduse korral pakkuda rahalisi lisavahendeid. Lisaks sellele korraldati PREPARE programmi raames igal aastal üks-kaks rahvusvahelist üritust, millega viidi kokku inimesed kõigist uutest liikmesriikidest ja muudest riikidest nii ELi seest kui ka väljastpoolt seda, et nad näeksid valitsusväliste organisatsioonide ja Leader-rühmade tegevust ning arutaksid ELi maaelu arengus kiiresti arenevaid poliitika- ja tegevusmudeleid. Lühidalt öeldes hõlmasid need üritused väljasõiduseminare Ungaris ja Soome 2000. ja 2002. aastal, 50 Kesk-Euroopast pärit inimese osalemist REDRi (Hispaania Leader-võrgustiku) poolt Hispaanias Cácereses korraldatud koostööfoorumis ja mitut viimase nelja aasta jooksul korraldatud kohtumist PREPARE programmi raames.

4. Väljasõiduseminarid. Kõik kohtumised, mis toimusid 2003. aastal Slovakkias, 2004. aastal Bulgaarias, 2005. aastal Leedus ja 2006. aastal Tšehhi Vabariigis, sisaldasid kolmepäevaseid väljasõiduseminare vastuvõtjariigis ja vahel ka naaberriikides ning kolmepäevast aktiivse osalusega konverentsi. Väljasõiduseminarid, mis toimusid tavaliselt väikebussidega ja kus osales kuni 15 inimest, on väga tähtsad kolmel põhjusel: nendega luuakse tihe side eri riikidest pärit osalejate vahel; nad annavad osalejatele ülevaate kohalikul tasandil elluviidud projektidest ning toovad kohalikele ja alampiirkondlikele vastuvõtjatele rahvusvahelist tunnustust. PREPARE programmiga püütakse alati tagada, et osalejate hulgas oleks nii avaliku sektori kui ka valitsusväliste organisatsioonide esindajaid, sest partnerid (nagu ka Leader) on jäägitult pühendunud kahe kõnealuse sektori vahelise mõistmise ja partnerluse ülesehitamisele.

5. Leader-rühmad vastuvõtjatena. PREPARE programmi 2006. aasta kohtumine peeti Velehradi külas Kagu-Moravas ning selle korraldasid Tšehhi Vabariigi riiklik maaelu vaatluskeskus ja Tšehhi Vabariigi Leader-võrgustik. Kohtumise teema oli „Kohalike tegevusrühmade areng ja ettevõtmised ning nende roll maaelu arengu programmides“. Kohtumisele eelnes viis väljasõiduseminari, kus osales umbes 12 inimest, kes viidi kohale väikebussiga, ning iga kord

sõideti Prahast välja erinevaid teid mööda ja külastati kolme, nelja või isegi viit kohalikku tegevusrühma. Külastajad ja vastuvõtjad hindasid neid külastusi kõrgelt.

6. Eesseisvad väljakutsed. Oodates järgmist ELi programiperioodi, mis hõlmab aastaid 2007–2013, keskendub PREPARE programm jätkuvalt kodanikuühiskonna ja maakogukondade endi rolli tugevdamisele, püüdes sellega parandada maapiirkondade, eelkõige Kesk- ja Ida-Euroopa vaesemate piirkondade elanike heaolu. Me usume, et kodanikuühiskond, millele on keskendanud oma tähelepanu valitsusvälised organisatsioonid ja riiklikud maapiirkondade liikumised või võrgustikud, võib mängida üliolulist rolli eneseabistamise stimuleerimisel maakogukondades ning kohalike omavalitsuste ja üksikisikute vahelise partnerluse ergutamisel. Maakogukondade enesekindluse suurendamine ning kohalike omavalitsuste ja kodanikuühiskonna vaheliste usaldussuhete arendamine võtab palju aega ja jõudu.

Seetõttu me tervitame rõõmuga EAFRD⁽¹⁾ nõuet, mille kohaselt peavad kõik riiklikud maaelu arengu programmid hõlmama märkimisväärset osa Leader-programmist ja riikliku maaeluvõrgustiku rajamist. Me loodame, et kõikides uutes liikmesriikides ja läbirääkijariikides luuakse laialdaselt Leader-rühmi, et kehtastada kohaliku omavalitsuse ja kodanikuühiskonna vahelist partnerlust alampiirkondlikul tasandil, aidata maapiirkondade elanikel ja külade tegevusrühmadel saada kasu riiklikust ja Euroopa poliitikast ning rahalistest vahenditest. Loodame ka, et ametlikud maaeluvõrgustikud on üles ehitatud ja neid juhitakse selliselt, et need on avatud ja dünaamilised, pakkudes sidusrühmadele, sh kodanikuühiskond, täielikku kaasatust maaelu arengusse, ja et need on tihedalt seotud olemasolevate elanike endi loodud võrgustikega.

Viide

18 Euroopa riigi riiklike maapiirkondade liikumisi ja -võrgustikke on kirjeldatud Vanessa Halheadi aruandes „Euroopa maapiirkondade liikumised“, mis avaldati 2005. aastal PREPARE programmi raames. Selle aruande ja lisateabe PREPARE programmi kohta leiate veebilehelt www.preparenetwork.org.

⁽¹⁾ Nõukogu 20. septembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta.

UUDISED, UUDISED, UUDISED

Ühiskoosolek:

Leader+ juhtkomitee ja Leader+ vaatluskeskuse korraldatud seminar

31. jaanuaril ja 1. veebruaril 2007 Brüsselis

Sissejuhatus

Leader+ juhtkomiteesse kuuluvad Euroopa Komisjoni, Leader+ vaatluskeskuse ja selle Contact Pointi, riikide haldus- asutuste, nagu riikide haldusorganid või pädevad asutused piirkondliku kavandamise puhul, ning riiklike võrgustike esindajad ja kaasatud eksperdid. Alguses on need kohtumised ette nähtud Leader+ algatuse rakendamisel tehtud edusammude jälgimiseks ja arutamiseks liikmesriigi tasandil ning eri tegevusvaldkondade, nagu teine meede (maapiirkondade vahelise koostöö toetamine), jälgimiseks.

2007. aasta 31. jaanuari hommikul peetud seitsmendale juhtkomitee istungile järgnes pooleteistpäevane Leader+ vaatluskeskuse seminar. Mõlemal üritusel osalesid ka kahe äsja liitunud liikmesriigi, Bulgaaria ja Rumeenia esindajad.

Juhtkomitee istungil anti ligi sajale ELi 27 liikmesriigist kohale kutsutud inimesele uusimat teavet Leader+ programmi rakendamise ja järgmise programmiperioodi hetkeolukorra kohta. Seda tehti plenaaristungil, kus peeti mitu ettekannet. Istungile järgneval seminaril korraldati mitu õpikoda, mille käigus said delegaadid käsitleda selliseid küsimusi nagu Leader-tele rakendamine, tulevikus Leader-programmi raames tehtav koostöö ja võrgustikud riiklikul ja Euroopa tasandil. Nii juhtkomitee istungi kui ka seminari põhipunktid, -sõnumid ja järeldused on kokkuvõtlikult esita-

tud allpool. Lisateave, sh kõik seminari dokumendid on kättesaadavad Leader+ veebilehel: http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/steercom/index_en.htm.

Juhtkomitee hinnang hetkeolukorrale

Seitsmenda juhtkomitee seminari plenaarsel avaistungil pidas tervituskõne ja lausus sissejuhatavad sõnad José Manuel Sousa Uva, põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi maaelu arengu programmide direktor. Erilist tähelepanu pööras ta uute liikmete, Bulgaaria ja Rumeenia esindajate kohaleolekule ning julgustas neid ja teisi osalejaid kasutama teiste kogemusi Leader+ programmiga. Lisaks tuletas ta osavõtjatele meelde Leaderi ideed, mis seisnevad uute maaelu arengu käsitusviiside katsetamise vahendis, ning koostöö tähtsust ja võrgustike rolli selles lähenemises. Seetõttu soovitati osalejatel kasutada täiel määral ära pakutavaid võimalusi ja eeskätt omada väärtuslikku teavet eelmiste ja praeguse programmiperioodide kohta.

Liikmesriikide aruannete (mille esitasid haldusorganid ja riiklike koostöövõrkude üksused) sünteesi esitles Jean-Michel Courades Leader+ vaatluskeskusest. Ta märkis, et esimese meetme puhul (integreeritud katsemeetmed) kulutati eraldatud eelarvevahendeid enamikus liikmesriikides korralikult ning nende programmide raames saavutati

mõningat edu uute ettevõtete ja töökohtade loomisel. Teise meetmesse suhtuti samasuguse optimismiga, sest enamikus liikmesriikides, eelkõige Belgias, Iirimaa, Itaalias, Prantsusmaal, Taanis ja Ühendkuningriigis osalevad koostööprojektides kas kõik või peaaegu kõik kohalikud tegevusrühmad. Mis puutub riiklike koostöövõrkude üksustesse, siis paljud neist juba tegutsevad uue programmiperioodi jaoks juhendite, juhtumiuuringute, andmebaaside jms väljatöötamisel, et anda edasi teadmisi, sh saadud õpetunde ja soovitusi. Kõnealusel tegevusest on tähelepanuväärsed Leader-programmi ja maaelu arendamise meetodeid käsitlev õppetegevus; kogemuste jagamine parima tava (edukate projektide) ja parima koostöötava, millega tegeleb ka mitu kohalikku tegevusrühma, kindlaksmääramise kaudu.

Mis puutub uude programmiperioodi, siis paljud riikliku koostöövõrgu üksused juba korraldavad seminare ja tehnilise abi andmist, pöörates eelkõige tähelepanu Leader-meetodi kohaldamisele uue määruse kolmanda telje suhtes. Lisaks märgiti, et Eestis, Lätis ja Poolas valiti välja kohalikud tegevusrühmad ning Leedus hakati rakendama strateegiaid.

Kohtumisele esinema palutud eksperdi Elena Saraceno ettekande teema oli Leader-programmi rakendamise saadud õppetundide tähtsus uue maaelu arengu määruse (EAFRD) koostamisel. Esialgsed järeldused, mis põhinevad käimasoleval Leader+ projektide hea tava analüüsil, mis esitatakse järgmises lõpparuandes, näitavad, mil määral võib Leader-meetod olla oluline järgmiste telgede jaoks. Need järeldused on järgmised:

- näib, et Leader-meetodi suurim potentsiaal on seotud elukvaliteedi ja mitmekesistamise soodustamisega seotud meetmetega (3. telg). Selles valdkonnas esineb märkimisväärselt tugevam seos Põhja-Euroopa riikides ja seejuures eri sihtrühmadega, nagu naised ja noored;
- 2. telje (keskkonna ja maapiirkonna olude parandamise) puhul vaadeldakse selliseid keskkonnameetmeid, mis on tihedalt seotud elukvaliteediga ning majandustegevuse mitmekesistamise projektidega, nagu turismi ja vaba aja veetmisega seotud projektid, üldiselt positiivselt.

Lisaks peeti kaks ettekannet, millest esimene kirjeldas üldjoontes uuringu tulemusi, mis käsitles käimasoleva Lea-

der+ programmi raames tehtavast koostööst saadavat kasu kohalikele piirkondadele, ning teine Euroopa Komisjoni mõtteid EAFRD Leader-telje alase koostöö kohta.

Seminar Leader-meetodi tundmaõppimiseks ja mõistmiseks

Selle seminari raames korraldati kolm õpikoda, et anda osalejatele võimalus vahetada arvamusi ja jagada kogemusi ning esitada asjakohaseid küsimusi. Õpikodad olid üles ehitatud küsimustiku põhjal, mida kasutati, et aidata mõista põhiprobleeme, mis võiksid olla eri õpikodade teemadeks ning iga teema asjaomaseks alateemaks. Tulemused esitati seejärel plenaarsel lõppistungil, millele järgnesid küsimused ja vastused.

Eespool nimetatud veebiaadressil lähemalt kirjeldatud kolmes õpikojas peetud arutelude tulemuste ülevaade on esitatud allpool.

Õpikoda A, kus käsitleti Leader-telje rakendamist, jaotati kaheks alamõpikojaks. Ühes tegeleti metoodika ja haldamisega seotud praktiliste aspektidega. Teises vaadeldi, kuidas luua seosed Leader-telje ja teiste EAFRD telgede ning muude programmide vahel. Märgiti, et kohalikud tegevusrühmad peaksid kulutama vähem aega haldusküsimustele ja üks lahendus selle tagamiseks on maksetega tegelemise üleandmine riiklikule makseasutusele (kui kohalikel tegevusrühmadel puuduvad piisavad inimressursid ja suutlikkus, nagu mõnel juhul on). Kohalike tegevusrühmade, eelkõige asjaasutatute tööd saavad samuti paremini toetada riikliku koostöövõrgu üksused, korraldades seminare ja teatava eesmärgiga õpikodasid, et anda teavet ja väljaõpet. See on seotud ka suutlikkuse arendamise ja seega kohaliku tegevusrühma võimega rakendada kohalikku arengustrateegiat. Süvalaiendamisega seoses mõisteti, et olukord erineb liikmesriigiti vastavalt rakendatavale käsitlusviisile. Mõnel juhul tuleb Leader-programmi süvalaiendada kõigile telgedele, samal ajal kui muudel juhtudel üksnes kahele-kolmele teljele, mis iseenesestmõistetavalt tähendab, et uuest määrusest jäetakse välja mõned valdkonnad/osalised. Põllumajandustootjaid ja nende ühendusi peeti maaeluvõrgustike jaoks olulisteks (vt allpool) ning tuleb teha jõupingutusi, et neid peetakse peale maaelu arengu objektide ka selle subjektideks. Teiste programmidega seoste loomisel tekivad selged küsimused piiritlemise kohta eeskätt seoses Euroopa Kalandusfondiga, mis

hakkab samuti rakendada Leader-meetodit, ja seetõttu võib 3. telje puhul tekkida programmi osalise kattumise oht, kui lisaks kohalikele tegevusrühmadele võivad sama valdkonnaga tegeleda nii EAFRD kui ka Euroopa Kalandusfond.

Õpikojas B vaadeldi Leader-programmi raames tehtava koostöö tulevikuväljavaateid. Mõned selle teemaga seotud probleemid Leader+ programmi rakendamisel jäävad püsima, eeskätt on need kogemuste erinevus ja koostööprojektide eelkõige riiklikul tasandil rakendamise ühtse korra puudumine. Uutes liikmesriikides on tekkinud suur vajadus suutlikkuse arendamise järele, mida saab kõige paremini saavutada kogemuste jagamise (töötajad) ja esimeste kohtumiste korraldamiskulude katmiseks rahalise eriabi (mida annab haldusasutus) eraldamise teel (mõnes liikmesriigis seda juba tehakse). Lisaks soovitati, et Euroopa vaatluskeskus peaks alguses korraldama vastavate tugivahenditega varustatud (juhendid, projektiideed jne) koostööüritusi ja koostama tihedas koostöös haldusastutustega koostöökäsiraamatu. Peale selle tuleb parandada teabevahetust piirkondliku, riikliku ja Euroopa tasandi osaliste vahel.

Õpikojas C keskenduti riiklike ja Euroopa võrgustikega seotud küsimustele. Seetõttu rõhutati aruteludel vajadust eristada riiklike koostöövõrkude üksuste ja Euroopa maa-eluvõrgustiku rolle. Oli ilmselge, et vanad ja uued liikmesriigid peavad jagama (nagu ka koostöö puhul) oma kogemusi ning et Euroopa koostöövõrgustik peab toimima juba oma varases etapis. Muret tekitas kõigi sidusrühmade (eriti põllumajandustootjate) laiemasse võrgustikku kaasamise vajadus ning asjaolu, et tuleb leida horisontaaltegevused, mis hoiaksid ära võrgustiku jagunemise EAFRD nelja telje vahel. Selles suhtes võib koostöö kohalike tegevusrühmade mitteametlike võrgustikuühendustega tagada kasulikke lisateenuseid, mis omakorda võib nõuda mõne korraldusliku ühenduslüli kehtestamist. Lisaks esitati arvamusi riikliku koostöövõrgu üksuse seisu kohta, sest mõnes liikmesriigis kuulub see ministeeriumi koosseisu, samal ajal kui muudes liikmesriikides tellitakse seda teenust allhanke korras. Mõlemal juhul on esitatud kaalukaid poolt- ja vastuargumente.

Leader+ programmi kohta leiab palju lisateavet ja mitmeid kasulikke interaktiivseid funktsioone Leader+ programmi veebilehelt:

<http://ec.europa.eu/leaderplus>

Leader+ Magazine

Ajakirja Leader+ Magazine annab kolm korda aastas välja maapiirkondade vaatluskeskus.

Leader (maapiirkondade majanduse arendusmeetmete ühendamine) on ühenduse algatus, mille käivitas Euroopa Komisjon ja mille tegevust koordineerib põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat (üksus F3). Ajakirja Leader+ Magazine sisu ei pruugi tingimata edasi anda Euroopa Liidu institutsioonide vaateid.

Toimetus: Euroopa maapiirkondade vaatluskeskus.

Õiguslikult vastutav isik: Josefine Loriz-Hoffmann, Euroopa Komisjon, põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat, üksus F3, rue de la Loi 130, B-1040 Brüssel.

Käesoleva numbriga kaastöölised: Leader+ riiklike koostöövõrkude üksused ja kohalikud tegevusrühmad.

Fotod: kõigi fotode autoriõigus kuulub Euroopa Komisjonile, välja arvatud eraldi märgitud fotod.

Ajakirja Leader+ Magazine ilmub Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles ning selle tiraaž on 39 100.

Lisateave:

Veebileht: <http://ec.europa.eu/leaderplus>.

© Euroopa ühendused, 2007

Paljundamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

Käsikiri on valminud 2007. aasta juunis.

Printed in Belgium

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PABERILE

Ajakirja Leader+ Magazine lisatellimuseks

kirjutage e-posti aadressil AGRI-LEADERPLUS-PUBLICATIONS@ec.europa.eu, märkides oma täielikud kontaktandmed, tellimuste arvu ja sobiva keeleversiooni.

Lühiülevaade Leader+ programmist

Nimetus:

Leader (maapiirkondade majanduse arendusmeetmete ühendamine).

Programmi liik:

ühenduse algatus.

Sihtvaldkonnad:

Leader+ programm hõlmab kolme meetet:

- 1. meede: alt-üles-lähenemisel põhinevate integreeritud territoriaalsete maaelu arendamise katsestrateegiate toetamine;
- 2. meede: maapiirkondadevahelise koostöö toetamine;
- 3. meede: koostöövõrkude rajamine.

Prioriteetsed strateegilised teemad:

komisjoni kehtestatud Leader+ programmi prioriteetsed teemad on järgmised:

- loodus- ja kultuurivarade tõhusaim kasutamine, sealhulgas paikkondade väärtustamine;
- maapiirkondade elukvaliteedi parandamine;
- kohalikele toodetele lisaväärtuse andmine, eelkõige väikeste tootmisüksuste turulepääsu lihtsustamine ühistegevuste kaudu;
- uue oskusteabe ja uute tehnoloogiate kasutamine maapiirkondade toodete ja teenuste konkurentsivõime suurendamiseks.

Abisaajad ja abikõlblikud projektid:

Leader+ programmiga antakse rahalist toetust partnerlustele ehk kohalikele tegevusrühmadele, mis moodustatakse avaliku, era- ja mittetulundussektori liikmetest nende piirkondades kohalike arenguprogrammide rakendamiseks. Leader+ programmi eesmärk on aidata maaettevõtjatel kasutada oma piirkonna pikaajalist potentsiaali. See soodustab integreeritud, kvaliteetsete ja originaalsete strateegiate rakendamist jätkusuutliku arengu tagamiseks ning samuti riigisisest ja riiki-devahelist koostööd. Selleks et koondada ühenduse ressursid kõige perspektiivsematesse strateegiatesse ning anda neile parimad võimalused, antakse pärast valiku tegemist rahalist abi üksnes piiratud hulga maapiirkondadele. Valiku tegemine on avalik ning rangete eeskirjadega reguleeritud.

Iga kohaliku arengu programmi alusel võidakse rahastada üksikprojekte, mis vastavad kohalikele strateegiale. Kõik projektid, mis on abikõlblikud Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (EAGGF), Euroopa Regionaalarengu Fondi (EFRD) ja Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) kaudu rahastamiseks, on abikõlblikud rahastamiseks ka Leader+ meetme kaudu.

Kohalike tegevusrühmade otsustustasandil peavad majandus- ja sotsiaalpartnerid ning ühendid moodustama vähemalt 50% kohalikust partnerlusest.

Programmitöö kestus:

2000–2006.

Ühenduse toetus:

Programmide kogueelarve on 5,0465 miljardit eurot, millest 2,1063 miljardit (2,1435 miljardit pärast vahepealset indekseerimist) on pärit Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi arendusrahastust ning ülejäänud avalikust ja erasektorist.

